AUSA · XX · 150 (2002) p. 535-579 © Patronat d'Estudis Osonencs

CINQUANTA ANYS DE CULTURA I CIÈNCIA DES D'UNA PERSPECTIVA BIBLIOMÈTRICA. ANÀLISI ESTADÍSTICA DE LA REVISTA *AUSA* (1952-2001)

Rafel Ginebra i Molins

Després de cinquanta anys, com es pot quantificar què ha significat i què ha aportat *Ausa* a la cultura i la societat osonenca? En aquest article l'objecte d'estudi és la mateixa revista. Quants articles s'han publicat? Com han evolucionat? Què s'hi ha tractat? Quants autors hi han col·laborat? Qui hi ha fet més aportacions? En quines llengües s'hi ha publicat? Com es va fer la transició del castellà al català?… L'article analitza des d'una perspectiva bibliomètrica els cinquanta anys de la revista.

After fifty years, how can one quantify the significance and the contribution to the culture and society of Osona of the periodical 'Ausa'? This article focuses on the magazine itself. How many articles have been published? How has 'Ausa' *evolved? What subjects has it dealt with? How many authors have made contributions? Who has written most? In what languages has the magazine been published? How did the transition from Castilian to Catalan take place? This article offers a bibliometric vision of the fifty-year history of the periodical.*

1. Presentació[1]

L'any 2002 s'han complert cinquanta anys del Patronat d'Estudis Osonencs i també del seu principal òrgan de difusió, la revista *Ausa*, que al llarg d'aquest mig segle ha esdevingut una font de primera magnitud, de referència ineludible per a qualsevol estudi històric, humanístic, literari o científic no només de l'àmbit osonenc –àmbit d'interès prioritari del Patronat–, sinó també de l'àmbit català, i en moltes matèries és una publicació reconeguda a nivell internacional. Per això, amb motiu d'aquesta efemèride i integrat dins la commemoració d'aquest cinquantenari, ens ha semblat adient fer una mirada retrospectiva a la pròpia revista des d'una perspectiva bibliomètrica per tal de sintetitzar què han

1. Aquest article és una reelaboració d'un treball de Tècniques estadístiques i bibliomètriques (prof. A. Cosculluela), de la Facultat de Biblioteconomia i Documentació de la UB, amb el títol *50 anys de la revista Ausa (Vic, 1952-2001). Una perspectiva bibliomètrica*. L'adaptació del treball a les dimensions d'article ha obligat a prescindir de l'extens apèndix que recollia el buidatge estadístic de la revista que és el que proporciona la totalitat de les dades en què es basa tot el treball estadístic de l'article. El buidatge es pot consultar a l'Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic en un exemplar del treball acadèmic esmentat cedit al Patronat d'Estudis Osonencs.

representat per a la revista, per al Patronat i per a la cultura osonenca i catalana en general aquests cinquanta anys d'estudis.

2. La revista *Ausa* i els seus òrgans de direcció

El primer número de la revista va aparèixer el setembre de 1952,[2] només mig any després de la creació del Patronat d'Estudis Osonencs que, amb el nom inicial de Patronato de Estudios Ausonenses, s'havia constituït legalment el 29 de març del mateix any.

La direcció de la revista va anar a càrrec, inicialment i durant molts anys, del Dr. Eduard Junyent, en col·laboració amb els directors de les respectives seccions. Ell en portà el pes principal fins a l'any 1978, en què morí. Després de la seva mort, en reestructurar-se la Junta del Patronat, el 1979, va ser nomenat un nou Consell de Redacció format per Miquel S. Gros, Maria-Mercè Miró, Ramon Ordeig i Antoni Pladevall i Font,[3] i Ramon Ordeig assumí la funció de secretari de la revista, càrrec que exercí fins al 1981. En aquest període es canvià per primera vegada el lloc d'impressió de la revista: des del principi i fins al número 92, corresponent a 1979, s'havia imprès a la Tipografia Balmesiana, propietat del senyor Pietx, de Vic, i a partir del número 93, corresponent a l'any 1980 i que iniciava el volum IX, es passà a imprimir a la impremta Planàs de Sant Hipòlit de Voltregà.

El 1981 hi hagué una petita reorganització en la direcció de la revista. Ramon Ordeig, fins aleshores secretari de la direcció, passà a ocupar el càrrec de director. El Consell de Redacció quedà format per Assumpta Fargas i Riera, Miquel S. Gros i Pujol, Maria-Mercè Miró i Antoni Pladevall i Font. A principis de 1988 es remodelà de nou la direcció de la revista: a petició pròpia cessà com a director Ramon Ordeig, i la Junta Rectora del Patronat nomenà les senyores M. Carme Rosés i M. Àngels Ferrer com a coordinadores de la revista, amb l'ajuda, en la direcció de la revista, del Consell d'Estudis,[4] i el Consell de Redacció quedà format per Ramon Ordeig, Miquel S. Gros, Maria-Mercè Miró i Antoni Pladevall i Font.

El 19 de juliol de 1990 en la sessió constitutiva de la nova Junta Rectora s'adopten els acords presos el dia 16 anterior pel Consell d'Estudis i, pel que fa a la revista *Ausa*, es nomena director de la revista Antoni Pladevall i Arumí i com a sotsdirectora es nomena M. Carme Rosés i Pou.[5] El Consell de Redacció quedà format per Antoni Caballé i Crivillés, Miquel S. Gros i Pujol, Maria-Mercè Miró, Ramon Ordeig, Antoni Pladevall i Font, Ignasi Roviró i Alemany i Josep Ylla i Ullastre. En aquest període s'aplicà la renovació estètica de la revista, redissenyada per Eumo Gràfic i que de fet ja s'havia planificat en el període anterior, modificant les cobertes dels fascicles i adjuntant-hi un nou anagrama del Patronat

---

2. Miquel S. SALARICH; Maria-Mercè MIRÓ, «El Patronat d'Estudis Ausonencs (1952-1982)». *Ausa* [Vic], IX/100 (1981), p. 391-414. Veure p. 394.
3. Ídem, p. 395.
4. «Crònica 1988». *Ausa* [Vic], XIII/121 (1988), p. 241.
5. «Memòria 1990». *Ausa* [Vic], XIV/125 (1990), p. 205-206.

que incorporà la imatge esquemàtica del Temple Romà. També en aquest període es canvia el lloc d'impressió, i a partir del número 124, corresponent a 1990 i que inicià el volum XIV, passà a imprimir-se la revista a la Impremta Daví de Vic, on se segueix imprimint en l'actualitat (any 2003).

La següent renovació en l'estructura de la revista tingué lloc el juny de 1994 quan a petició pròpia cessà la direcció. En substitució fou nomenat director Ignasi Roviró i Alemany, i sotsdirector Rafel Ginebra i Molins, que assumiren l'edició de la revista a partir del número 132-133, de 1994, que iniciava el volum XVI. El Consell de Redacció quedà format per Miquel S. Gros, Maria-Mercè Miró, Ramon Ordeig, Antoni Pladevall i Arumí, Antoni Pladevall i Font, Carme Rosés i Josep Ylla i Ullastre, i s'incorporà a l'estructura, com a correctora, Mercè Rial i Carbonell. El Dr. Josep Ylla i Ullastre renuncià a la seva funció en el Consell de Redacció el 1997.

La següent remodelació tingué lloc ja l'any 2000, i en aquest cas va ser una renovació més àmplia, que afectà tant aspectes organitzatius com aspectes d'edició. Tot i mantenint-se la direcció, es va remodelar el Consell de Redacció fent-lo coincidir amb el Consell d'Estudis del Patronat d'Estudis Osonencs, entenent que en tant que una de les funcions del Consell d'Estudis és la de tenir cura de les publicacions era lògic que fos directament el Consell d'Estudis el garant científic dels continguts de la revista i que aquest fes, per tant, les funcions de Consell de Redacció de la publicació. Així, aquest Consell de Redacció va passar a estar format, en funció de la composició del Consell d'Estudis, per Sebastià Bardolet i Mayola, Jordi Baucells i Colomer, Jordi Figuerola i Garreta, Lluís Llord i Deu, Josep Molist i Rifà, Mireia Puntí i Carner, Montserrat de Rocafiguera i Espona i Miquel Vilardell i Molsosa. Per altra banda, es va incorporar a l'estructura organitzativa de la revista un Consell Assessor format per persones de reconegut prestigi, que exerceixen, cada un en la seva especialitat, una tasca de supervisió i consultoria sobre els continguts dels articles de la revista. La composició inicial d'aquest Consell Assessor fou: Antoni M. Badia i Margarit (Universitat de Barcelona), Miquel Batllori (Institut d'Estudis Catalans), Pierre Bonnassie (Université de Toulouse-le-Mirail), Paul H. Freedman (Dept. of History, Yale University), Miquel S. Gros (Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic), Albert Hauf (Universitat de València), Antoni Pladevall i Font (Institut d'Estudis Catalans), Salvador Reguant (Universitat de Barcelona), Jordi Sales Coderch (Universitat de Barcelona).

El febrer de 2001, per acord de la Junta Rectora, es modificà a nivell terminològic l'organització de la direcció, passant Ignasi Roviró i Rafel Ginebra, fins aleshores director i sotsdirector respectivament, a compartir la direcció com a codirectors.

A banda d'aquests aspectes d'estructura, la renovació de l'any 2000 va afectar també, com hem dit, aspectes d'edició. Així, s'introduí, des del número 144 que va iniciar el volum XIX, la novetat d'encapçalar tots els articles amb un resum indicatiu tant en català com en anglès, i des del número 145 es publiquen a l'interior de la contracoberta dels fascicles les *Normes de presentació d'originals* fixades conjuntament pel Consell de Redacció i la correctora. També a partir d'aquest número, i en virtut del conveni signat entre el Patronat d'Estudis Osonencs i el Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya, la revista *Ausa* és buidada sistemàticament a la Base de Dades de Sumaris del CBUC on els articles són

accessibles a text complet. Pel que fa als números anteriors, a partir de la digitalització retrospectiva portada a terme gràcies al suport de la Diputació de Barcelona i a partir del conveni establert amb el Centre de Supercomputació de Catalunya (CESCA), com a part de la commemoració del cinquantè aniversari del Patronat d'Estudis Osonencs i de la revista *Ausa*, tots els números de la revista des del seu inici són accessibles a text complet a través de l'adreça web del Patronat www.patronatestudisosonencs.org.

Òrgans de direcció de la revista *Ausa* després de la mort del Dr. Eduard Junyent el 1978:

Anys	Direcció	Consell de Redacció
1979-1981	Ramon Ordeig (secretari)	Miquel S. Gros Maria-Mercè MiróAntoni Pladevall i Font
1982-1987	Ramon Ordeig (director)	Assumpta Fargas Miquel S. Gros Maria-Mercè Miró Antoni Pladevall i Font
1988-1989	M. Àngels Ferrer (coordinadora) M. Carme Rosés (coordinadora)	Miquel S. Gros Maria-Mercè Miró Ramon Ordeig Antoni Pladevall i Font
1990-1993	Antoni Pladevall i Arumí (director) M. Carme Rosés (sotsdirectora)	Antoni Caballé Miquel S. Gros Maria-Mercè Miró Ramon Ordeig Antoni Pladevall i Fon Ignasi Roviró Josep Ylla Ullastre
1994-1997	Ignasi Roviró (director) Rafel Ginebra (sotsdirector)	Miquel S. Gros Maria-Mercè Miró Ramon Ordeig Antoni Pladevall i Arumí Antoni Pladevall i Font Carme Rosés Josep Ylla i Ullastre
1998-1999	Ignasi Roviró (director) Rafel Ginebra (sotsdirector)	Miquel S. Gros Maria-Mercè Miró Ramon Ordeig Antoni Pladevall i Arumí Antoni Pladevall i Font Carme Rosés

2000-2001	Ignasi Roviró (director) Rafel Ginebra (sotsdirector) (codirector des de febrer 2001)	Sebastià Bardolet Jordi Baucells Jordi Figuerola substituït per Josep Casanovas Lluís Llord Josep Molist Mireia Puntí Montserrat de Rocafiguera Miquel Vilardell
2002-	Ignasi Roviró (codirector) Rafel Ginebra (codirector)	Sebastià Bardolet Jordi Baucells Josep Casanovas Anna Gutiérrez Garcia-Moreno Albert Espona Arumí Lluís Llord Clara Montserrat i Quadrada Pere Tió i Puntí Miquel Vilardell

3. Les grans xifres de la revista

Com hem dit el primer número de la revista va sortir al carrer el setembre de 1952 després d'haver-se oficialitzat la fundació del Patronat el març del mateix any. L'any 1952 fou, per tant, l'any 1, i per tant l'any 50 és el 2001 (el 2002 seria l'any 51 de la revista). Així doncs, tot allò publicat des de l'any 1952 al 2001, ambdós complets i inclosos, és el que conforma els cinquanta anys de la revista i el que analitzem en aquest estudi.

Els 147 números apareguts en aquests cinquanta anys de la revista *Ausa* conformen un total de 19 volums. Vegem, en xifres, aquests volums:

volum	total pàgines	números	total números	mitjana de pàgines per número	anys	total anys	impressor
1	480	1 al 10	10	48,0	1952-1954	3	Tipografía Balmesiana
2	576	11 a 22	12	48,0	1955-1957	3	Tipografía Balmesiana
3	480	23 a 34	12	40,0	1958-1960	3	Tipografía Balmesiana
4	480	35 a 46	12	40,0	1961-1963	3	Tipografía Balmesiana
5	396	47 a 57	11	36,0	1964-1967	4	Tipografía Balmesiana
6	360	58 a 70	13	27,7	1968-1971	4	Tipografía Balmesiana
7	376	71 a 80	10	37,6	1972-1974	3	Tipografía Balmesiana
8	480	81 a 92	12	40,0	1975-1979	5	Tipografía Balmesiana
9	471	93 a 100	8	58,9	1980-1981	2	Impremta Planàs

10	467	101 a 104	4	116,8	1982	1	Impremta Planàs
11	501	105 a 115	11	45,5	1983-1985	3	Impremta Planàs
12	360	116 a 119	4	90,0	1986-1987	2	Impremta Planàs
13	476	120 a 123	4	119,0	1988-1989	2	Impremta Planàs
14	388	124 a 127	4	97,0	1990-1991	2	Impremta Daví
15	344	128 a 131	4	86,0	1992-1993	2	Impremta Daví
16	406	132 a 135	4	101,5	1994-1995	2	Impremta Daví
17	476	136 a 139	4	119,0	1996-1997	2	Impremta Daví
18	616	140 a 143	4	154,0	1998-1999	2	Impremta Daví
19	578	144 a 147	4	144,5	2000-2001	2	Impremta Daví
total	**8.711**		**147**	**59,3**		**50**	

En total, per tant, en aquests cinquanta anys el Patronat d'Estudis Osonencs ha publicat en la seva revista *Ausa* 8.711 pàgines. La distribució en els números, en els volums i en el temps no és estrictament regular, com es desprèn de les dades de la taula.

Si bé la revisió detallada d'aquestes dades en els successius volums ja és prou suggerent, potser encara resulta més clar si se'n fa una representació gràfica:

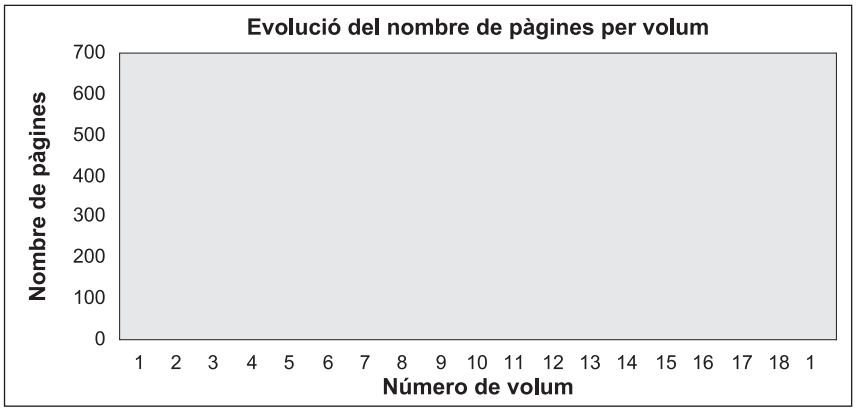

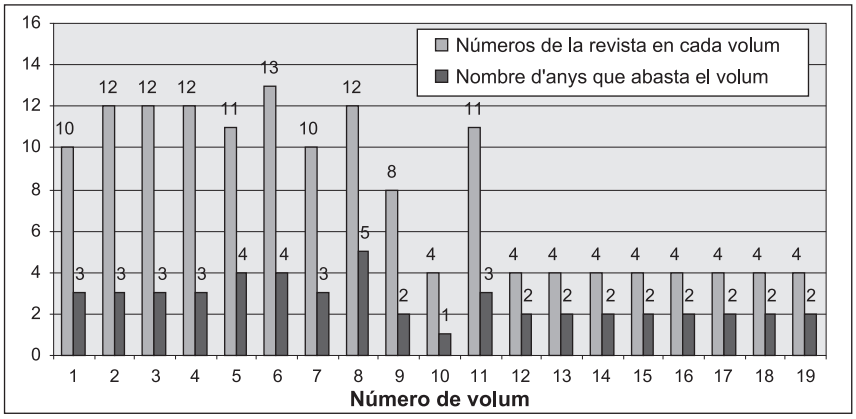

La dada més notable és, evidentment, el progressiu increment de pàgines per número, que també ha quedat reflectit en el gràfic per volums. En l'anàlisi posterior dels articles veurem si aquesta extensió creixent dels números respon simplement a l'increment d'articles publicats o si respon, i aquest és el cas, a un increment clar de l'extensió mitjana dels articles.

Deixant de banda ja els volums i també els impressors, passem ara a analitzar els números de la revista. Tot i que el número que tanca el volum XIX que compleix els cinquanta anys és el 147, de fet això no vol dir que físicament hagin arribat a aparèixer 147 unitats de la revista. De fet, al llarg dels cinquanta anys s'han publicat vint-i-tres números dobles, i un únic número triple, publicat el 1982 recollint els resultats del XI Simpòsium de Prehistòria i Arqueologia Peninsular celebrat a Vic en commemoració del centenari del descobriment del Temple Romà de Vic (número triple 102-104, corresponent al volum X, que constava de 415 pàgines). Així, el nombre d'unitats aparegudes és de 122.

Vegem gràficament com ha variat la periodicitat de la revista, en números publicats per any (sense tenir en compte si alguns dels números han aparegut conjuntament en *issues* dobles):

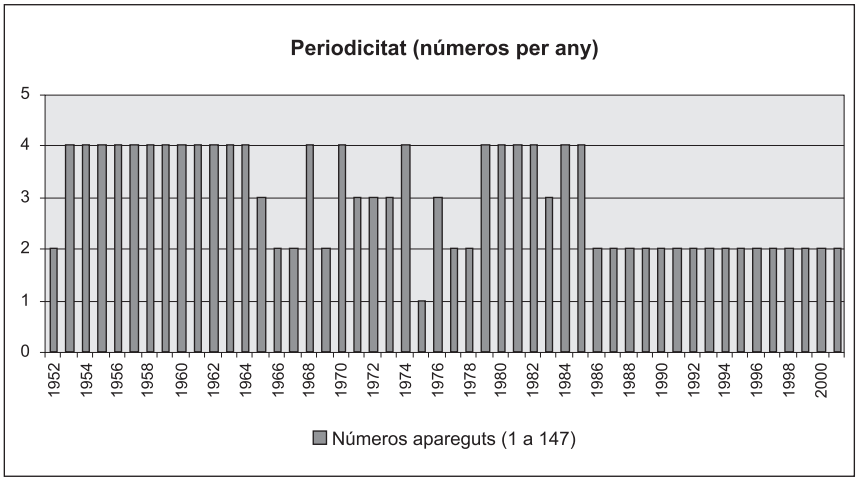

Lògicament, els dos números apareguts el primer any no tenen dita ja que el Patronat començà a funcionar ja començat l'any i el primer número va aparèixer de fet, com hem dit més amunt, el mes de setembre de 1952.

Cal complementar aquest gràfic, és clar, amb el de les vegades en què s'han acumulat dos números en una sola entrega, i l'única vegada en què s'han acumulat tres números en una sola entrega:

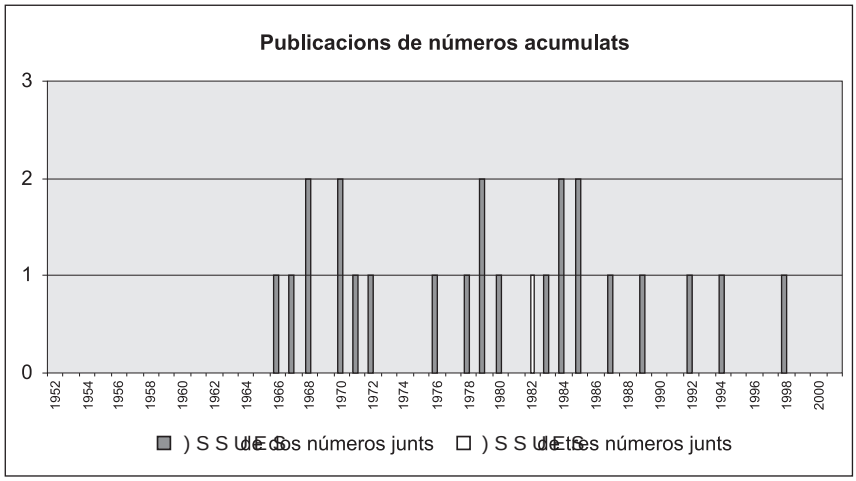

Pel que fa a les dimensions dels números editats, el nombre de pàgines ha evolucionat notablement al llarg dels anys:

número	pàgines
1	48
2	48
3	48
4	48
5	48
6	48
7	48
8	48
9	48
10	48
11	48
12	48
13	48
14	48
15	48
16	48
17	48
18	48
19	48
20	48
21	48
22	48
23	40
24	40
25	40
26	40
27	40
28	40
29	40
30	40
31	40
32	40
33	40
34	40
35	40
36	40
37	40
38	40
39	40
40	40
41	40
42	40
43	40
44	40
45	40
46	40
47	40
48	40
49	40
50	40
51	40
52	40
53	40
54-55	64
56-57	52
58-59	40
60-61	48
62	40
63	36
64-65	40
66-67	60
68	36
69-70	60
71-72	52
73	40
74	36
75	40
76	48
77	40
78	32
79	36
80	52
81	36
82-83	48
84	48
85	52
86	40
87-88	60
89-90	80
91-92	116
93	64
94	56
95-96	72
97	48
98	72
99	76
100	83
101	52
102-104	415
105	60
106-107	104
108-109	68
110-111	96
112-113	80
114-115	93
116	108
117	88
118-119	164
120	96
121	160
122-123	220
124	88
125	124
126	80
127	96
128-129	176
130	80
131	88
132-133	184
134	80
135	142
136	92
137	160
138	112
139	112
140-141	264
142	148
143	204
144	108
145	216
146	136
147	118

En total resulta una **mitjana de 71,40 pàgines per unitat editada** (és a dir, prenent les 122 unitats editades i prescindint del fet que algunes són dobles o triples). Si obviem aquestes acumulacions, evidentment les 8.711 pàgines totals dels 147 números teòrics donarien una **mitjana de 59,26 pàgines per número teòric**.

Cenyint-nos a les unitats editades reals, vegem gràficament les xifres:

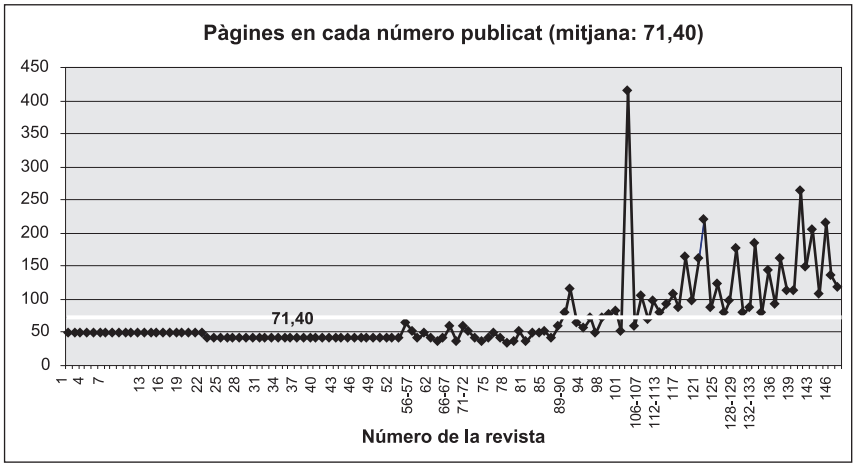

Una altra dada potser tant o més significativa i interessant és el de pàgines per any.

anys	pàgines per any
1952	96
1953	192
1954	192
1955	192
1956	192
1957	192
1958	160
1959	160
1960	160
1961	160
1962	160
1963	160

1964	160
1965	120
1966	64
1967	52
1968	88
1969	76
1970	100
1971	96
1972	92
1973	124
1974	160
1975	36
1976	96

1977	92
1978	60
1979	196
1980	192
1981	279
1982	467
1983	164
1984	164
1985	173
1986	196
1987	164
1988	256
1989	220

1990	212
1991	176
1992	176
1993	168
1994	184
1995	222
1996	252
1997	224
1998	264
1999	352
2000	324
2001	254

La corresponent representació gràfica, més expressiva, seria la següent:

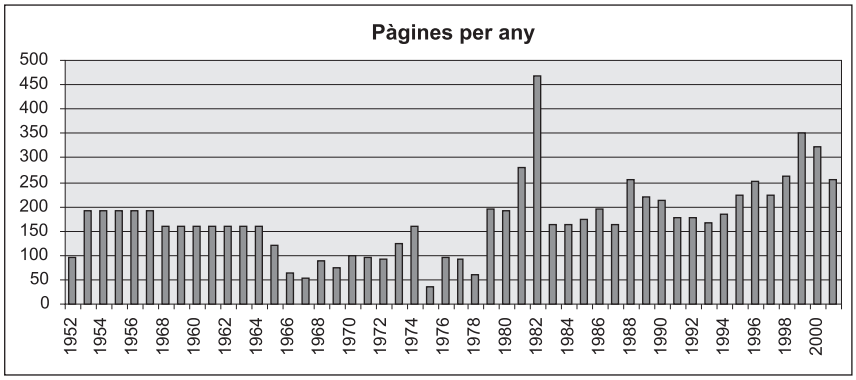

La mitjana aritmètica seria de **174,22 pàgines per any**, en el benentès que comptem cinquanta anys en funció dels volums sencers, però que el 1952 pràcticament és poc més de mig any efectiu d'existència del Patronat, fundat formalment el març d'aquell any.

Els primers anys, com els primers números, són d'una homogeneïtat matemàtica; hi ha unes clares depressions a mitjans de la dècada dels seixanta, i una baixa puntual el 1975 i en general en la segona meitat de la dècada dels setanta. La baixa puntual de 1975 pel que fa a pàgines per any, com pel que fa a números per any, és deguda essencialment a un aspecte de datació. El número 80, que clou el volum VII, és formalment atribuït a 1974 per formar volums d'anys complets,[6] però sortí ja ben entrat el 1975, ja que la crònica del final del volum recull actes fins al 21 de juny de 1975. La punta de 1982 és deguda a l'edició del número triple relacionat amb el congrés d'arqueologia celebrat a Vic.

Cal fer notar, però, que no totes les 8.711 pàgines dels 19 volums són pàgines amb contingut. Curiosament, hi ha un percentatge rellevant de pàgines «buides», formades per una banda per les pàgines de portadella, revers de portadella, portada, pàgina de crèdits de cada volum, i per altra banda per pàgines en blanc entre article i article per qüestions d'edició o de tiratge (articles que acaben en pàgina imparella, etc.), o per pàgines d'índex, totes elles pàgines generalment no numerades.[7] Així, el nombre de pàgines realment ocupades per articles o seccions institucionals de la revista és de **8.494 pàgines**, i queden un total de 217 pàgines «buides», que signifiquen un 2,49 % del total de 8.711 pàgines.

---

6. Així consta en la portada del volum corresponent, que s'editava amb el darrer número. Així es recull també en l'article de Miquel S. SALARICH; Maria M. MIRÓ, *op. cit.*, p. 394. L'inconvenient en la datació d'aquest número rau en el fet que correspon a l'època en què en la primera pàgina del fascicle només hi consta el número, però no l'any, a diferència d'èpoques anteriors i posteriors en què hi consta, encara que també només en la primera pàgina del número, aquest número i l'any a què correspon. A banda d'aquesta ubicació, que és l'única que es conservava després de l'enquadernació, el número i també l'any constaven sistemàticament en la portada eliminable que portava cada fascicle en el moment de la seva publicació, però malauradament el número 80 és un dels únics dels quals no hem localitzat cap exemplar no enquadernat. Tanmateix, l'atribució formal a 1974 resulta clara, tal com es desprèn del que hem dit més amunt.

7. A tall d'exemple, en el volum XVIII, de 616 pàgines, hi ha 26 pàgines «buides», és a dir, un 4,22%: pàgines 1-4, 30, 60, 104, 156, 217-218, 224, 248, 258, 304, 364, 372, 384, 397, 398, 412, 414, 456, 550, 604, 615, 616.

4. Els articles

En el conjunt dels 19 volums que cobreixen els cinquanta anys de la revista *Ausa* s'han publicat un total de **1.050** «unitats de contingut» o «unitats temàtiques», de les quals no totes són pròpiament articles, ja que hi ha una sèrie de seccions periòdiques que són purament institucionals. Entre aquestes hi hauria principalment les seccions anuals de cròniques, de bibliografia, des de 1990 també la secció de memòria anual d'activitats del Patronat, i també les llistes de socis del final de cada volum, i hi hauria també altres informacions esporàdiques relacionades amb el Patronat (publicacions d'estatuts, informació d'algunes iniciatives específiques –«El archivo fotográfico de Vich y su comarca» a la pàgina 283 del número 16, per exemple–), i també les notes introductòries de números monogràfics o de commemoracions. Es tracta sempre d'unitats sense autoria explícita, en què, per tant, l'autoria correspon a la pròpia institució. En conjunt aquestes unitats institucionals són 242 que representen una mitjana de 4,8 «unitats de contingut» institucionals cada any.

Queden, per tant, 808 unitats de contingut que són pròpiament articles d'autor, i serà amb aquests amb els que treballarem a partir d'ara en aquest apartat. Aquests 808 articles suposen 7.236 pàgines del total de 8.494 de pàgines «no buides» i del total absolut de 8.711 pàgines dels 19 volums de la revista editats en els cinquanta anys. Les unitats «institucionals», per tant (memòries, cròniques, llistes de socis...), ocupen un total de 1.258 pàgines. De fet, arribats en aquest punt ja podem fer un gràfic general de l'ocupació de les pàgines de la revista:

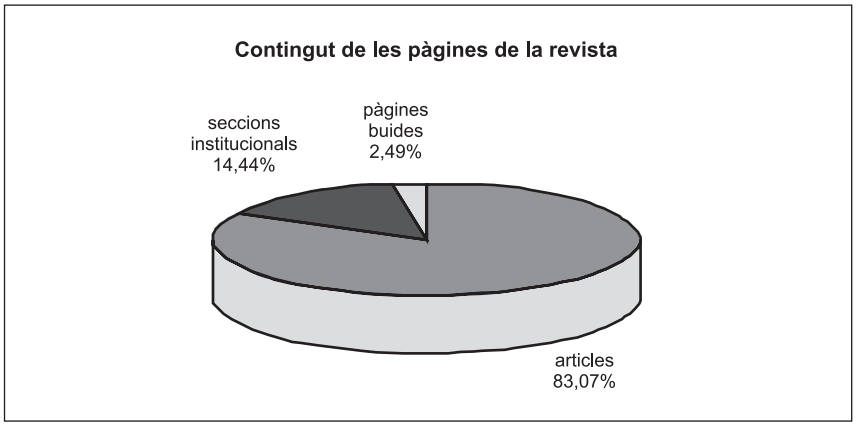

Quina és la distribució al llarg dels volums, dels números i dels anys, d'aquests 808 articles?

Vegem en primer lloc la distribució dels articles per volums:

volum	articles
1	107
2	94
3	70
4	61
5	42
6	34
7	36
8	48
9	39
10	39
11	42
12	25
13	22
14	21
15	21
16	20
17	29
18	27
19	31
total	808

La representació gràfica seria la següent:

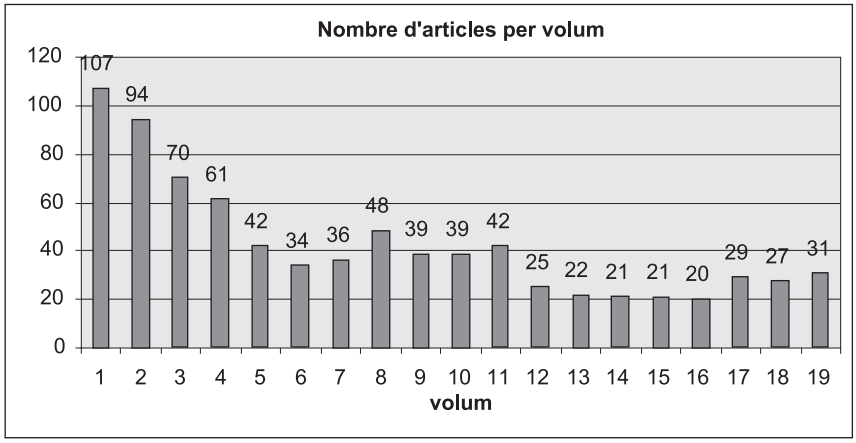

Com veiem, la tendència general és a la clara disminució del nombre d'articles en els successius volums, cosa que estarà relacionada, com veurem més avall, amb el progressiu creixement en l'extensió dels articles. La mitjana al llarg dels cinquanta anys és de 42,53 articles per volum, però com es veu són els primers volums els que fan que la mitjana sigui tan elevada, mentre que en els darrers volums aquesta xifra s'estabilitza entre els 20-30 articles per volum.

Si entrem amb més detall en la qüestió, i mirem el nombre d'articles per unitats editades (és a dir, números físics, comptant com a unitats els números dobles i el número triple), l'evolució seria diferent en el sentit que està relacionada també amb l'evolució en l'extensió de les unitats editades:

número	articles
1	11
2	12
3	13
4	9
5	11
6	10
7	11
8	9
9	12
10	9
11	10
12	8
13	7
14	8
15	8
16	9
17	6
18	6
19	8
20	9
21	7
22	8
23	6
24	6
25	8
26	7
27	6
28	3
29	6
30	6
31	5
32	8
33	6
34	3
35	5
36	3
37	6
38	7
39	5
40	4
41	5
42	6
43	6
44	5
45	4
46	5
47	6
48	1
49	4
50	6
51	5
52	5
53	5
54-55	5
56-57	5
58-59	4
60-61	4
62	5
63	4
64-65	4
66-67	5
68	3
69-70	5
71-72	5
73	3
74	4
75	4
76	2
77	7
78	3
79	4
80	4
81	3
82-83	4
84	4
85	5
86	5
87-88	4
89-90	9
91-92	14
93	7
94	6
95-96	9
97	4
98	3
99	4
100	6
101	5
102-104	34
105	7
106-107	10
108-109	6
110-111	7
112-113	7
114-115	5
116	7
117	6
118-119	12
120	8
121	9
122-123	5
124	6
125	6
126	6
127	3
128-129	9
130	7
131	5
132-133	10
134	4
135	6
136	6
137	8
138	8
139	7
140-141	11
142	10
143	6
144	6
145	12
146	7
147	6
total	**808**
mitjana	**6,62**

Potser un dels punts que pot semblar un error és el del número 48, amb un sol article, però realment en el número 48 es va publicar un únic article de geologia-paleontologia, de 55 pàgines. L'extrem oposat de la forquilla el constitueix el número triple 102-104, amb 34 articles.

Vegem la representació gràfica d'aquestes dades:

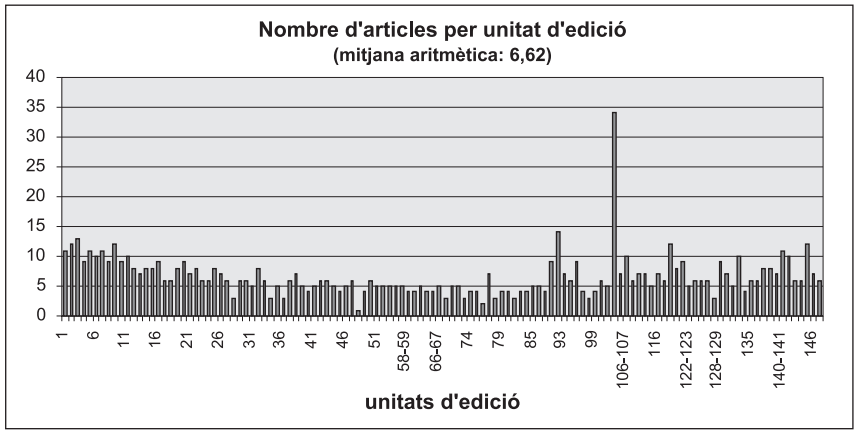

La mitjana aritmètica és **de 6,62 articles per unitat editada**, en funció del baix nombre d'articles del sector central. La mitjana aritmètica si consideréssim els 147 números teòrics apareguts seria de **5,50 articles per número teòric**.

El valor que més es repeteix, **la moda, és de 6 articles per unitat editada**, xifra que es dóna en 25 unitats.

Finalment, passem al nombre d'articles per any:

anys	articles
1952	23
1953	43
1954	41
1955	33
1956	29
1957	32
1958	27
1959	21
1960	22
1961	21
1962	20
1963	20
1964	17

1965	15
1966	5
1967	5
1968	8
1969	9
1970	9
1971	8
1972	8
1973	10
1974	18
1975	3
1976	8
1977	10

1978	4
1979	23
1980	22
1981	17
1982	39
1983	17
1984	13
1985	12
1986	13
1987	12
1988	17
1989	5
1990	12

1991	9
1992	9
1993	12
1994	10
1995	10
1996	14
1997	15
1998	11
1999	16
2000	18
2001	13
Total	**808**
Mitjana	**16,14**

Com veiem, la mitjana és de 16,16 articles per any. Pel que fa als valors més repetits, 10, 12 i 17 articles per any, es donen, cada un d'ells, en quatre anys. Per al primer any, cal tenir en compte de nou que el Patronat es fundà ja entrat l'any 1952. El valor més elevat, 43 articles en un sol any, es dóna precisament el segon any, mentre que el valor mínim, de 3 articles en un any, es dóna el 1975, en què ja hem vist més amunt que s'edità formalment un sol número. El 1978 se n'editaren quatre, en un número doble.

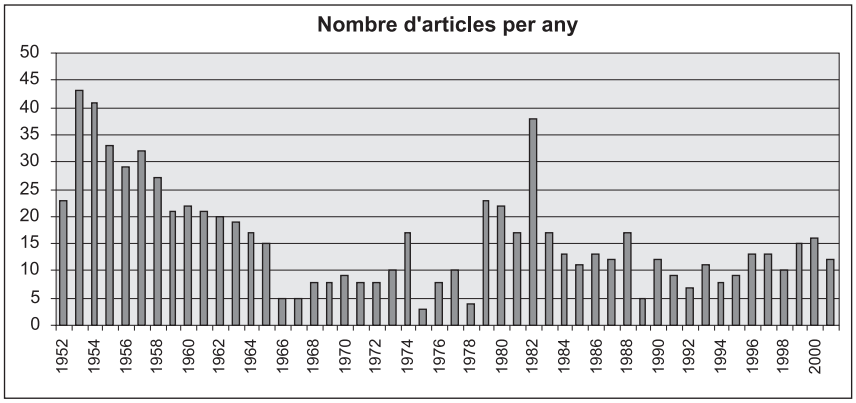

4.1. Extensió dels articles

Com ja hem deduït en parlar de l'evolució del nombre d'articles, aquesta evolució està estretament lligada també amb l'evolució de l'extensió dels articles. En tractar-se de 808 articles resulta inoperant aportar-ne la taula detallada, però sí que resulta ben interessant i aclaridor recollir les dades en gràfics, en els quals queda molt ben reflectida la tendència.

Aportem primer un gràfic de l'extensió, en pàgines, de tots els 808 articles, en ordre correlatiu, és a dir, en el mateix ordre en què han anat apareixent a la revista:

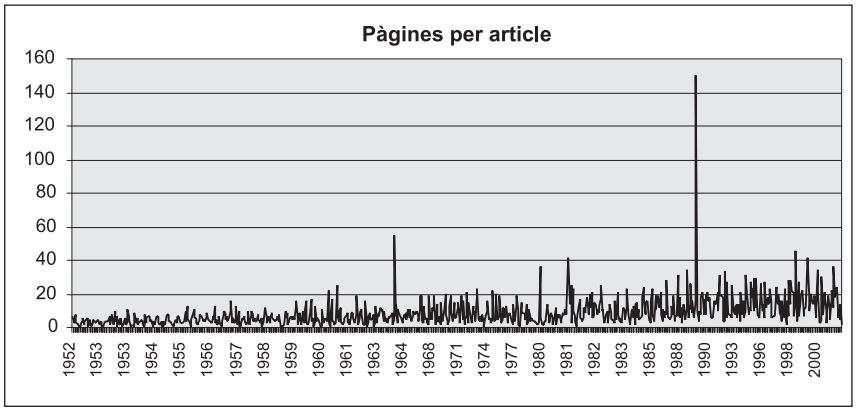

Com es veu, la tendència general és clarament a l'alça al llarg dels anys.

Criden lògicament l'atenció les puntes que estan per sobre de les cinquanta pàgines. Són només dos articles: el de màxima extensió, amb molta diferència, és l'article «Jaume Collell i Bancells: les campanyes patriòtico-religioses (1878-1888)», de Josep Junyent i Rafart (*Ausa*, XIII/122-123, 1989, p. 257), un article que acabà tenint 151 pàgines i que després acabà editant-se directament com a llibre, com a número 13 de la sèrie «Monografies». El segon article en extensió, d'uns quants anys abans, és l'article «Las correlaciones faciales del lediense y su

fauna de moluscos en la comarca de Vich», de Francesc Farrés i Malian (*Ausa*, V/48, 1964, p. 41), de 55 pàgines i que de fet també acabà editant-se com a llibre a part dins la mateixa sèrie «Monografies», amb el número 5. El tercer article en extensió, ja de 46 pàgines, és l'article «Marià Puigllat i Amigó (1804-1870): de la consolidació del tomisme a Vic a la vigatanització de Lleida», d'Ignasi Roviró (*Ausa*, XVIII/140-141, 1998, p. 171).

En tant que, de fet, el gràfic precedent queda bastant distorsionat per aquestes dues puntes, el refem de nou obviant aquests dos valors:

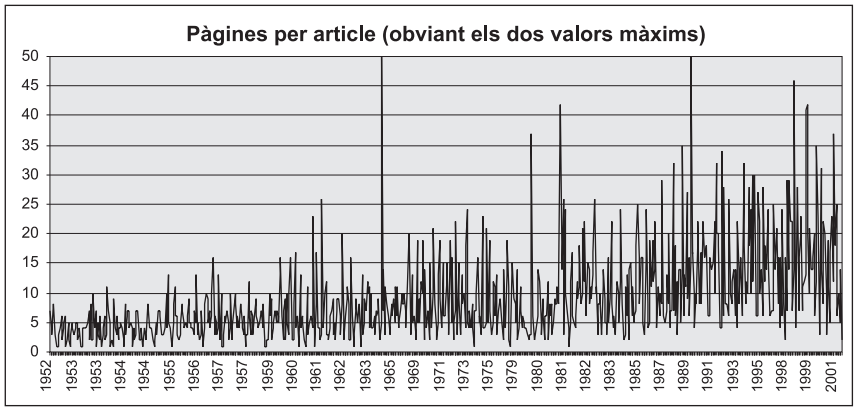

Si ordenem els articles no pas per ordre d'edició, sinó precisament en funció del nombre de pàgines, la línia queda simplificada:

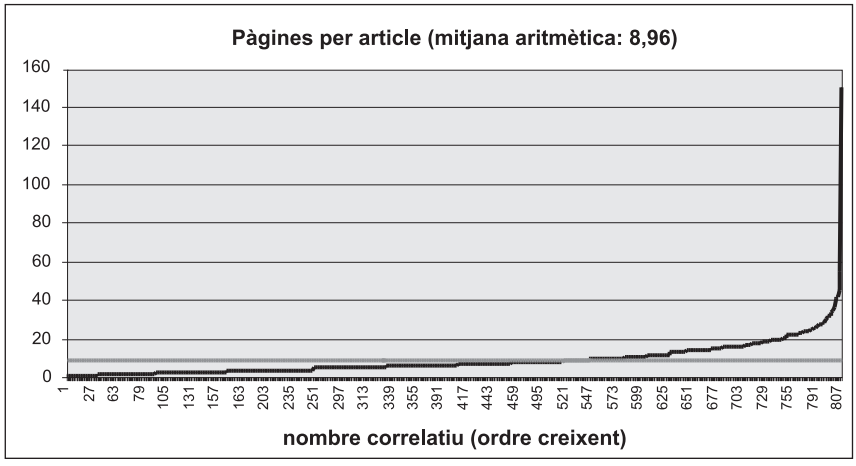

Com veiem la mitjana aritmètica dels 808 articles és de 8,96 pàgines per article.

Tanmateix, la distribució és molt desigual. El nombre de pàgines més repetit, és a dir, la **moda, és 4**, amb un total de 90 articles amb aquesta extensió.

I encara una altra dada: el valor central de la progressió (la mediana o segon quartil) és 6, la qual cosa vol dir que la meitat dels articles tenen 6 pàgines o menys. Semblantment, el primer quartil és també 4, és a dir, el nombre de pàgines del 25% d'articles és menor o igual a 4.

Semblantment, el tercer quartil és 12, és a dir, el nombre de pàgines del 75% d'articles és menor o igual a 12.

Així, només el 25% d'articles tenen 12 o més pàgines.

Expressant la mateixa idea d'una altra manera, ordenant les dades en segments de nombre de pàgines tenim:

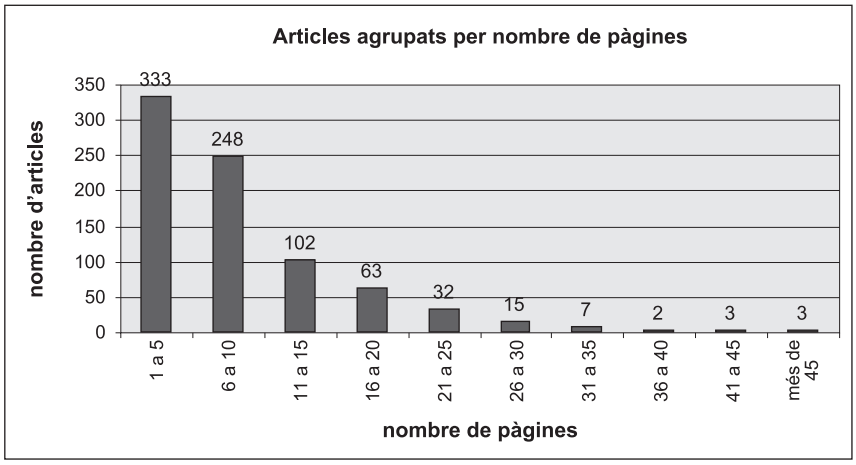

Concretant una mica vegem ara quins són els **10 articles més extensos** publicats de forma unitària en la revista:

vol./núm.	any	pàgs.	autors	
13/121	1988	35	Molas i Font, Dolors - Rocafiguera i Espona, Montserrat - Mestres i Santacreu, Imma	La fortalesa ibèrica del Casol de Puig-castellet (I): Una aproximació als límits del territori ausetà
19/144	2000	35	Puigferrat i Oliva, Carles	Fam, guerra i pesta a la plana de Vic, 1374-1376
8/91-92	1979	37	Font i Escalé, Ignàsia	Notícia bio-bibliogràfica de Mn. Eduard Junyent i Subirà, prev.
19/146	2001	37	Marín i Corber, Martí	El personal polític de l'Ajuntament de Vic durant el franquisme: algunes consideracions (1939-1975)
18/143	1999	41	Rial i Carbonell, Ramon - Roviró i Alemany, Ignasi	Ordinations per lo regiment dela Universitat Litterària dela present ciutat de Vich (1708)

9/98	1981	42	Bracons i Clapés, Josep	L'escultura gòtica a Osona
18/143	1999	42	Medina, Jaume	La primera retòrica del Seminari de Vic
18/140-141	1998	46	Roviró Alemany, Ignasi	Marià Puigllat i Amigó (1804-1870): de la consolidació del tomisme a Vic a la vigatanització de Lleida
5/48	1964	55	Farrés Malián, Francesc - Staidt-Staadt, John L.	Las correlaciones faciales del lediense y su fauna de moluscos en la comarca de Vich
13/122-123	1989	151	Junyent i Rafart, Josep	Jaume Collell i Bancells: les campanyes patriòtico-religioses (1878-1888)

En l'extrem oposat, resulta impossible determinar els 10 articles més breus només en funció del nombre de pàgines, ja que hi ha un total de **32 articles signats d'una sola pàgina**. Cal tenir en compte, però, que d'aquests 32 treballs 18 són articles de creació literària.

Tanmateix, la mesura que hem fet d'articles de més extensió requereix també una matisació. Aquests que hem vist són efectivament els articles més extensos publicats com un sol article. Però hi ha també alguns articles que, ja sigui precisament per la seva extensió, o per qüestions d'elaboració o d'edició, s'han publicat en diferents parts. Vegem-los indicant el volum, número i pàgina de la primera part i ordenant-los en funció de l'extensió total:

volum	pàgs.	autor	títol	parts	extensió total	anys
4/46	465	Pratdesaba i Portabella, Josep	Exégesis	2	5	1963-64
3/24	65	Salarich i Torrents, Miquel S.	Josep Giró i Torà (1813-1881)	2	9	1958
5/51	176	Madurell i Marimon, Josep Maria	Obres antigues d'argent: Repertori documental (I)	2	9	1965
2/13	97	Ramírez Molas, Pere	Conexiones actuales entre ciencia y filosofia	2	11	1955-56
5/50	129	Garcia i Sanz, Arcadi	Orígens del mercat de Vich (I)	2	12	1964-65
17/137	125	Requesens, Joan	Bibliografia balmesiana de Jaume Collell	2	14	1996-97
2/14	182	Bosch i Jover, Miquel	Folklore de la vall de Tost (Urgellet)	3	18	1955-56
4/44	34	Farrés Malián, Francesc	Catálogo de las especies fósiles descubiertas en el eoceno de la comarca de Vich [I]	3	19	1963

12/ 118-119	269	Miró, Maria-Mercè	La pre-renaixença vigatana	3	27	1987-88
4/41	256	Pladevall i Font, Antoni	La vall d'Osor dels anys 1316 al 1318	2	27	1962
4/40	209	Pladevall i Font, Antoni	Sant Miquel del Fai: antiguo cenobio y parroquia	2	27	1962-64
4/37	95	Pladevall i Font, Antoni	El monasterio de Sant Llorens del Munt	3	28	1961-62
14/ 125	131	Pratsobrerroca i Matavera, Joaquim	Aquesta altra vida: recull i evolució d'un camp semàntic (cicle del blat a la comarca d'Osona)	2	32	1990-91
11/ 106-107	129	Miralda i Torrentó, Àngel	Assaig de premsa del Dr. Josep Torras i Bages, bisbe de Vic (1899-1916) (I)	7	114	1983-88

El rècord és el recull del Mn. Àngel Miralda sobre el bisbe Torras i Bages, amb set parts que es van publicar al llarg de cinc anys. Tanmateix, de fet aquest és l'únic article per parts l'extensió total del qual entraria en la taula dels *top 10* d'articles més extensos, i encara sense superar en extensió l'article de Josep Junyent. El segon, de Joaquim Pratsobrerroca, amb 32 pàgines totals, ja no desbancaria cap dels deu articles més extensos que hem vist anteriorment. Això significa, és clar, que, com hem dit, el fet que aquests articles es publiquessin per parts no es deu exclusivament a la seva extensió, sinó que en molts casos es degué simplement al mateix procés d'investigació o d'elaboració dels treballs. L'aspecte d'extensió probablement només degué determinar en els primers anys la fragmentació d'alguns d'aquests articles, per tal de no desentonar en un context en què l'extensió dels articles era molt més limitat.

5. Els autors

5.1. Autoria compartida

Dels 808 articles, només 57 tenen autoria compartida (dos o més autors), cosa que representa un 7,05 % dels articles. Aquests representen 895 pàgines, que sobre el total de 7.236 pàgines d'article d'autor representen un 12,37 %. Això indica que l'extensió mitjana dels articles d'autoria múltiple és lleument més gran que l'extensió dels articles d'un sol autor, fet que cal considerar raonable. Cap d'aquests 57 articles no és un article fraccionat.

És curiós constatar que són pocs els casos en què les coautories es repeteixen, és a dir, que els mateixos grups d'autors publiquen diferents articles. Concretament, les coautories que es repeteixen són: Ramon Rial - Ignasi Roviró (2 articles), Albert López Múllor - Jordi Rovira i Port (2 articles), Elisabet Huntingfort - Maria Dolors Molas (2 articles), i Miquel S. Gros - Ramon Ordeig (5 articles).

Un aspecte encara més rellevant és l'àmbit temàtic dels articles d'autoria compartida. Dels 57 articles, 21 són d'arqueologia (un 36,84 %), molt per damunt

de la proporció general d'articles d'arqueologia en el total de la revista, com veurem més avall; 9 són d'història; 7 són d'art; 7 més són de ciències en general; 5 són biografies, i 5 són catàlegs d'exposicions (els cinc coelaborats per Miquel S. Gros i Ramon Ordeig).

El darrer punt que sembla interessant d'analitzar és si hi ha hagut una variació significativa de la proporció d'articles amb autoria compartida al llarg dels anys, com es podria esperar de l'evolució a nivell general de les metodologies d'investigació. El resultat, però, no és gaire radical. Proporcionalment sí que la pràctica totalitat dels articles amb coautoria són dels darrers vint-i-cinc anys, amb una punta el 1982, precisament pel número triple (102-104) dedicat al centenari del descobriment del Temple Romà, però el nombre es manté establement baix:

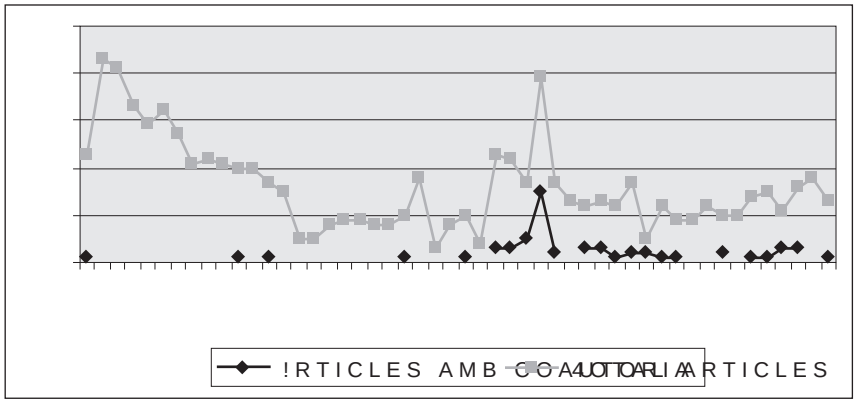

5.2. Distribució d'articles per nombre de firmes, i índex de col·laboració (IC)

A partir d'aquesta incursió en la coautoria podem aprofundir en el nombre de firmes per tal d'establir el que s'anomena grau de col·laboració, que és la relació del nombre d'articles en funció del nombre d'autors que els signen.[8] Partint del fet que, com hem dit, només 57 articles són en coautoria o col·laboració, i agrupant aquests en funció del nombre d'autors, tenim, per al total de 808 articles d'autoria, la següent distribució, afegint-hi també els percentatges relatius i acumulats:

nombre de firmes per article	articles	%	% acumulat	nombre de firmes	%	% acumulat
1	751	92,95	92,95	751	85,44	85,44
2	50	6,19	99,13	100	11,38	96,81
3	4	0,50	99,63	12	1,37	98,18
4	1	0,12	99,75	4	0,46	98,63
5	0	0,00	99,75	0	0,00	98,63
6	2	0,25	100,00	12	1,37	100,00
Total	**808**	**100,00**		**879**	**100,00**	

8. Pedro LÓPEZ LÓPEZ, *Introducción a la Bibliometría*, València: Promolibro, 1996, p. 57.

El baix nombre d'articles en coautoria fa obviable l'intent de representar-ho gràficament.

A partir d'aquí podem establir el coeficient més utilitzat per establir el grau de coautoria en un conjunt d'articles, que és l'índex de col·laboració i que indica quin nombre de firmes per terme mig han intervingut en els articles.[9] En el cas dels articles signats durant els cinquanta anys de la revista *Ausa* tindríem:

$$\text{Índex de col·laboració (IC)} = 879 \text{ firmes} / 808 \text{ articles} = 1{,}09$$

Resulta, doncs, un índex molt notablement baix. Això és degut en bona part a les matèries predominants en la revista, ja que l'índex de col·laboració està molt determinat per les metodologies de treball de les diferents disciplines, en el sentit que les ciències experimentals, per exemple, requereixen habitualment una tasca de recerca col·lectiva i acostumen a donar lloc a articles o treballs en col·laboració, mentre que altres àmbits més de creació o d'especulació, com la filosofia, o de recerca documental, com la història o la literatura, requereixen habitualment una tasca més individual i acostumen a donar lloc a articles o treballs també individuals.

En el nostre cas, aquesta vinculació amb la disciplina queda molt ben reflectida en la proporció dels articles d'arqueologia. Com hem dit, dels 57 articles en coautoria, 21 són d'arqueologia. Si tenim en compte que el total d'articles d'arqueologia és de 59, el que tindríem seria:

nombre de firmes per article d'arqueologia	articles d'arqueologia	%	% acumulat	nombre de firmes	%	% acumulat
1	38	64,41	64,41	38	42,22	42,22
2	15	25,42	89,83	30	33,33	75,56
3	4	6,78	96,61	12	13,33	88,89
4	1	1,69	98,31	4	4,44	93,33
5	0	0,00	98,31	0	0,00	93,33
6	1	1,69	100,00	6	6,67	100,00
Total	**59**	**100,00**		**90**	**100,00**	

En aquest cas, dels articles d'arqueologia el 35,59 % són en col·laboració (molt diferent del 7,05 % del conjunt de la revista), la distribució d'articles per nombre de firmes que queda recollida en la taula és prou diferent de la que hem vist en la taula anterior, i també l'índex de col·laboració és sensiblement diferent del que hem vist per al conjunt dels articles de la revista:

$$IC_{\text{arqueologia}} = 90 \text{ firmes} / 59 \text{ articles} = 1{,}53$$

9. Ídem, p. 58.

Això vol dir, és clar, que pel que fa a altres disciplines l'índex de col·laboració és encara molt més baix que l'1,09 del global de la revista. De fet, hi ha matèries que no estan representades en absolut en els articles en coautoria, és a dir, matèries en què no hi ha cap article fet en col·laboració per més d'un autor. Entre aquestes matèries hi ha, de forma prou significativa, llengua i literatura, i creació literària, disciplines en què malgrat que el nombre total d'articles és molt més elevat que el nombre d'articles d'arqueologia, tots són articles d'una sola firma. En aquests casos, lògicament, fer una taula com les precedents no tindria sentit, i l'índex de col·laboració seria simplement 1,00. Entre aquest 1,00 i l'1,09 global hi trobaríem la resta de disciplines (història, art, etc.).

5.3. Autories

El total de 808 articles corresponen a un total de 321 autories diferents, entenent com a autoria tant els autors individuals com els grups d'autors (algun dels quals pot actuar també de forma individual i en aquest cas conformaria una autoria diferent que quan actua com a part d'un grup).

No cal dir que el nombre d'articles corresponent a cada una de les autories varia notablement. Lògicament el mínim serà d'un sol article. El màxim és de 61 articles publicats en els cinquanta anys de la revista, i correspon, com gairebé es podia esperar, al Dr. Eduard Junyent.

Vegem en un gràfic, en ordre creixent, el nombre d'articles de cada autoria (per pura qüestió d'operativitat no fem constar en el gràfic, lògicament, els noms de l'autor o autors).

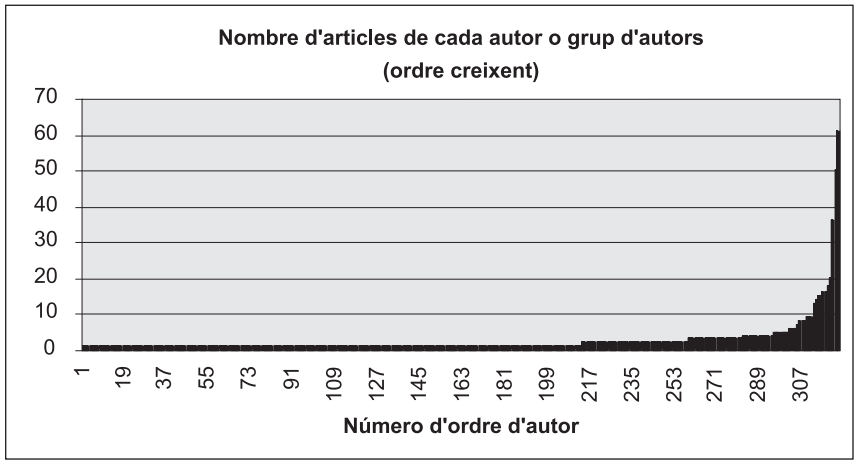

La forma del gràfic ja és molt indicativa. Hi ha gran diversitat d'autors i només uns quants autors o grups d'autors amb recurrències significatives. Això queda reflectit també en les dades estadístiques:

La mitjana aritmètica és de 2,52 articles.

La moda (el valor més repetit), és d'un article, amb un total de 212 autors o grups d'autors que han publicat un sol article en aquests cinquanta anys, cosa que representa un 66,04 %. Així, evidentment, tant el primer quartil com el segon (la mediana) són 1, i el tercer quartil, que pel percentatge ja hem vist que no serà 1, és 2.

Aquesta distribució fa poc pràctic intentar fer un recompte per segments, i resulta més clar fer directament un recompte per valors:

nombre d'articles	autors
1	212
2	45
3	23
4	13
5	7
6	3
7	1
8	3
9	3

13	1
14	1
15	2
16	2
18	1
20	1
36	1
50	1
61	1

5.4. Comprovació de l'ajust a la Llei de Lotka

Aquesta anàlisi quantitativa de la productivitat dels autors ens permet contrastar els resultats amb una de les principals lleis empíriques de la bibliometria, la Llei de Lotka, que estableix que en tota comunitat d'autors científics, el nombre d'autors que han publicat una quantitat *n* de treballs en el decurs d'un període determinat és igual al nombre d'autors que han publicat un sol treball en el mateix període dividit pel quadrat de *n*.[10] Dit d'una altra manera, la Llei de Lotka, també anomenada *Llei quadràtica inversa de la productivitat dels autors*, estableix que partint del nombre d'autors amb un sol treball en un tema determinat és possible predir el nombre d'autors amb *n* treballs amb la següent fórmula:

$$A_n = A_1/n^2$$

On A_n és el nombre d'autors amb *n* firmes, A_1 és el nombre d'autors amb 1 firma, i n_2 és el quadrat del nombre de firmes.[11]

És a dir, si partim, per exemple, d'una població d'articles determinada (com pot ser una revista, o els articles publicats per un departament, etc.), en què 100 autors firmen una única vegada ($A_1 = 100$), el nombre d'autors que firmen dos articles serien $A_2 = 100/2^2 = 25$; el nombre d'autors amb 3 articles serien $A_3 = 100/3^3 = 11{,}11$, i així successivament.

---

10. Luis FERREIRO ALÁEZ, *Bibliometría (Análisis Bivariante)*, Madrid: Eypasa, p. 435.
11. Pedro LÓPEZ LÓPEZ, *op. cit.*, p. 36-37.

Vegem si la productivitat de tot el col·lectiu d'autors que han participat en la revista *Ausa* en aquests cinquanta anys segueix aquesta llei. Recuperem la taula del nombre d'autors que correspon a cada nombre d'articles, afegint-hi el nombre d'autors derivat de l'estimació a partir de la Llei de Lotka:

nombre d'articles	autors	estimació Lotka
1	212	212,00
2	45	53,00
3	23	23,56
4	13	13,25
5	7	8,48
6	3	5,89
7	1	4,33
8	3	3,31
9	3	2,62
13	1	1,25
14	1	1,08
15	2	0,94
16	2	0,83
18	1	0,65
20	1	0,53
36	1	0,16
50	1	0,08
61	1	0,06

En el nostre cas, i aprofitant el baix índex de col·laboració que hem vist més amunt, no comptabilitzem com a firmes d'un autor les col·laboracions en articles en coautoria, sinó que comptabilitzem com un sol autor o autoria cada un dels grups d'autors que actuen en aquests treballs en coautoria o col·laboració. Fet l'aclariment, com es veu, realment l'ajust a la Llei de Lotka és prou significatiu. Vegem-ho gràficament:

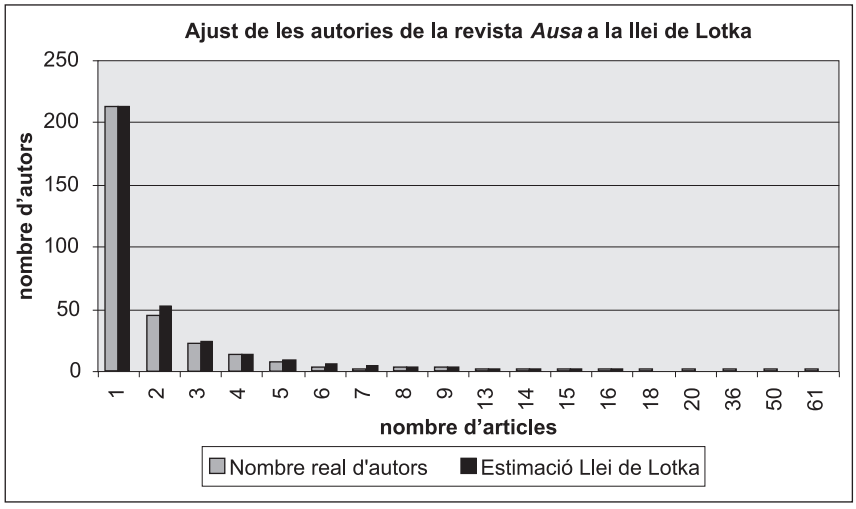

Refem el mateix gràfic obviant el valor de A_1, tant pel fet que dificulta la comparació dels altres valors com pel fet que pròpiament no hi ha valor d'estimació, sinó que el valor de Lotka per a A_1 és, per definició, el valor empíric.

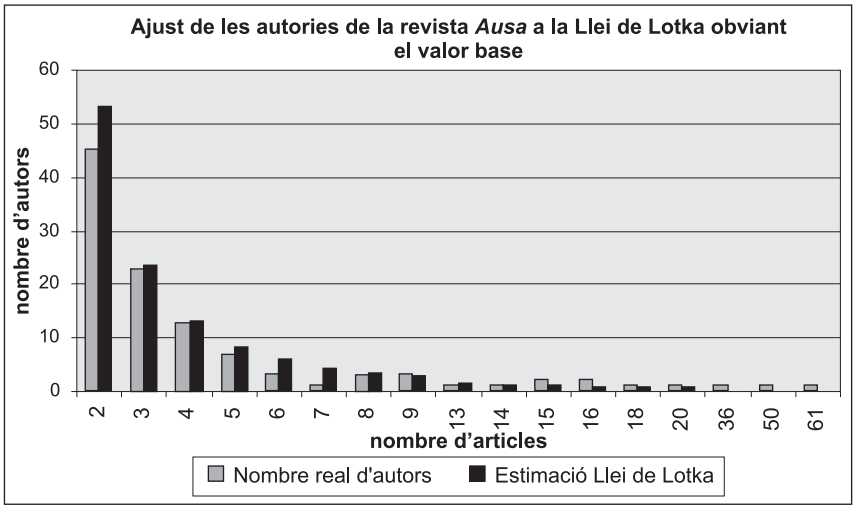

Com es veu, l'ajust és notable. Part de la desviació pot ser deguda a la forma de comptabilitzar les autories que hem comentat, però això difícilment pot afectar sensiblement perquè si comptabilitzéssim separadament les firmes de cada un dels autors dels articles en coautoria s'incrementarien de forma aproximadament proporcional el nombre d'autors amb un sol article, amb dos articles, amb tres articles etc.

5.5. Els autors amb més producció a Ausa

Vegem ja quins són els noms dels autors més prolífics a *Ausa* en aquests cinquanta anys de la revista. Agafarem els autors amb més de 10 articles, que són onze:

autors amb més de 10 articles	articles	pàgines
Vilarrubia, Joaquim	**13**	66
Farrés Malián, Francesc	**14**	83
Madurell i Marimon, Josep Maria	**15**	114
Ordeig i Mata, Ramon	**15**	251
Bosch i Jover, Miquel	**16**	86
Miró, Maria-Mercè	**16**	141
Garcia i Sanz, Arcadi	**18**	164
Pratdesaba i Portabella, Josep	**20**	64
Pladevall i Font, Antoni	**36**	402
Salarich i Torrents, Miquel S.	**50**	274
Junyent i Subirà, Eduard	**61**	399

Cal tenir en compte, encara, que algun d'aquests autors té també altres articles escrits en coautoria, com és el cas de Ramon Ordeig (5).

A la taula introduïm un altre element, les pàgines. Evidentment, la variabilitat en l'extensió dels articles, i essencialment el progressiu augment en l'extensió mitjana dels articles al llarg dels cinquanta anys, fa que el nombre d'articles no es correspongui exactament amb el nombre de pàgines, i que els autors que han publicat més articles no sempre siguin els que han publicat més pàgines. Cal, per tant, refer també el rànquing dels autors més prolífics a *Ausa* tenint en compte ara el nombre total de pàgines que hi han publicat.

Primer presentem, com pel que fa a articles, el gràfic general d'autories ordenades per nombre creixent de pàgines publicades:

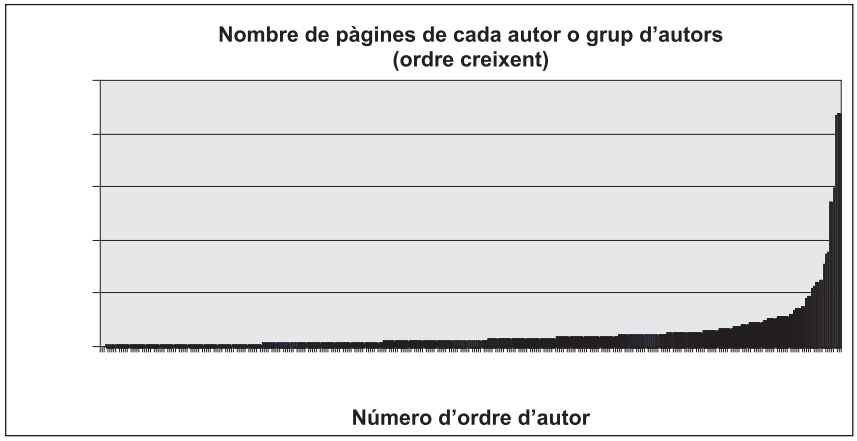

La mitjana de pàgines per autor o grup d'autors és de 22,54 pàgines. La moda, el nombre de pàgines per autor més repetit, és 3, que és el nombre de pàgines publicades per 21 autors. El primer quartil és 6 (el 25 % dels autors o grups d'autors han publicat 6 o menys pàgines). La mediana és 12 (el 50 % dels autors o grups d'autors han publicat 12 pàgines o menys). El tercer quartil és 22 (el 75 % dels autors o grups d'autors han publicat 22 pàgines o menys). Així, només el 25 % dels autors han publicat 22 pàgines o més. D'aquests, 16 autors han publicat entre 51 i 100 pàgines, i només 11 autors han publicat més de 100 pàgines. Vegem la taula d'honor d'aquests *top 11*:

autors amb més de 100 pàgines	pàgines	articles
Ylla-Català i Genís, Miquel S.	**105**	9
Roviró Alemany, Ignasi	**110**	3
Miralda i Torrentó, Àngel	**114**	7
Madurell i Marimon, Josep Maria	**114**	15
Miró, Maria-Mercè	**141**	16
Junyent i Rafart, Josep	**158**	2
Garcia i Sanz, Arcadi	**164**	18
Ordeig i Mata, Ramon	**251**	15

Salarich i Torrents, Miquel S.	**274**	50
Junyent i Subirà, Eduard	**399**	61
Pladevall i Font, Antoni	**402**	50

També en aquest cas cal fer notar que precisament en el que seria el lloc número 12 pel que fa a autories amb més pàgines publicades hi ha la coautoria Miquel S. Gros - Ramon Ordeig, just amb 99 pàgines en els 5 articles en coautoria (cinc catàlegs d'exposicions realitzades al Museu Episcopal de Vic). Igualment, Ignasi Roviró té 49 pàgines més en dos articles en coautoria.

És ben interessant, creiem, la comparació de les dues taules, amb autors que desapareixen d'una i apareixen en l'altra en funció de les dimensions dels articles. Així, ens han aparegut en la llista per pàgines Josep Junyent, amb 158 pàgines en 2 articles, el Mn. Àngel Miralda, amb 114 pàgines en el que és de fet un article en set parts, o el Dr. Ignasi Roviró, amb 110 pàgines en tres articles en solitari.

6. Matèries

De cara a fer una anàlisi dels continguts dels articles publicats en aquests cinquanta anys, hem portat a terme una rudimentària classificació per matèries. En tant que l'objectiu era establir tendències generals, evidentment la classificació no s'ha fet amb tota la precisió que es podria haver fet, i que s'hauria d'haver fet en cas de tractar-se d'una altra mena d'objectiu, ja que una precisió molt rigorosa hauria fet més difícil el tractament estadístic dels resultats. Encara una altra consideració: si bé en una anàlisi documental es poden atribuir diferents matèries a un mateix estudi, també en pro de la simplificació s'ha optat per atribuir als articles una única matèria, que evidentment pretén recollir el contingut principal de l'article, però no altres temes col·laterals que pugui contenir o abastar. Això, si bé és senzill de fer en moltes ocasions, en d'altres resulta més complicat, i en establir una taxonomia forçosament limitada evidentment hi ha articles en què la classificació en un o altre concepte pot ser dubtosa o fins i tot empobridora. Per exemple, ha resultat complicat establir la frontera entre arqueologia i art-arquitectura en alguns dels articles relacionats amb el Temple Romà, o en articles relacionats amb esglésies romàniques, en els quals sovint es parla també d'escultura, pintura, etc. També, en articles relacionats amb art o arquitectura, sovint resulta difícil establir si el component principal és artístic o d'història de la peça o l'edifici.

Mereix una menció especial la matèria «Filosofia i ideari». De fet, respon a un enfocament que no coincidiria amb els usos actuals de la classificació, però es correspon amb la classificació i la terminologia utilitzada en la pròpia revista (en els índexs de volum, per exemple), que parteix d'un enfocament essencialment positivista de les ciències, tant naturals com humanístiques. L'epígraf recull essencialment articles de pensament i especulació en sentit ampli, encara que es tracti d'especulació entorn a aspectes històrics, religiosos, artístics, etc. Actualment aquests articles convindria classificar-los en funció de la temàtica, i no tant en funció de la metodologia, però, tot i fent-ho constar, hem optat per mantenir el criteri tradicional en la publicació de considerar ciència essencialment el que són aportacions positives o positivistes al coneixement.

Pel que fa a matèries la base és de 816 articles o unitats. La diferència en relació als 808 articles que hem recollit per a l'anàlisi de les autories es deu a uns quants escrits institucionals del Patronat publicats en general com a introducció de números monogràfics o de reculls commemoratius, que malgrat no tenir «autoria», tenen un contingut significatiu per a la matèria en qüestió.[12] Vegem en primer lloc les categories que hem establert convencionalment, i el nombre d'articles que recullen:

matèria	nombre d'articles	nombre de pàgines
Antropologia	1	5
Arqueologia	59	577
Art	63	645
Art - Arquitectura i urbanisme	10	107
Art - Música	1	16
Bibliografies i inventaris	8	78
Biografies	138	1.242
Catàlegs d'exposicions	7	142
Ciències - Astronomia i meteorologia	17	79
Ciències - Botànica	9	66
Ciències - Entomologia	17	81
Ciències - Física	4	36
Ciències - Geologia i paleontologia	18	213
Ciències - Informàtica	1	11
Ciències - Medicina	13	77
Ciències - Zoologia	5	29
Creació literària	58	228
Filosofia i ideari	38	261
Filosofia i ideari - Balmes	7	64
Folklore	18	114
Història - Catalunya	74	635
Història - Europa	1	4
Història - Guinea	1	14
Història - Osona	80	876
Història - Patronat	2	25
Història - Vic	97	963
Literatura	47	419
Literatura - Verdaguer	15	167
Llengua	7	73
Total	**816**	**7.247**

Com es veu, la temàtica més recurrent al llarg d'aquests cinquanta anys de la revista és la dels estudis biogràfics, amb 138 articles i 1.242 pàgines; seguit de

12. Per exemple, «En ocasió del 400 aniversari de la fundació de la Universitat Literària de Vic...» (XVIII/43, p. 413); «1810-1848: Jaume Balmes, 150è aniversari: nota introductòria» (XVIII/140-141, p. 5); «Número commemoratiu del centenari del descobriment del temple romà d'Ausa: Vic 1882 - 1982» (X/102-104, p. 53)...

la història de Vic, amb 97 articles i 963 pàgines, i la història d'Osona, amb 80 articles i 876 pàgines. Les ciències sumen en total 84 articles, i és de destacar la notable tradició en temàtica de geologia i paleontologia (notablement vinculada a la persona de Francesc Farrés), d'astronomia i meteorologia (relacionada amb les personalitats de Josep Pratdesaba i Mn. Manel Serinanell) i d'entomologia (relacionada amb la nissaga de naturalistes Vilarrúbia, de Torrellebreta). Com es veu, i com és d'esperar, en ciències es tracten prioritàriament aquelles branques susceptibles d'un enfocament comarcal (zoologia, botànica, geologia, medicina...), ja que les altres branques de la ciència són més difícils de tractar des d'una perspectiva local o comarcal pel fet que no presenten especificitats en aquest nivell (pensem, per exemple, en la física, les matemàtiques, la química, etc.).

La dispersió dels articles fa difícil intentar fer-ne un seguiment cronològic, i encara que sigui perdent precisió fem una altra classificació simplificant els àmbits:

matèria	nombre d'articles	nombre de pàgines
Arqueologia	59	577
Art	74	768
Bibliografies, inventaris i catàlegs	15	220
Biografies	138	1242
Ciències	84	592
Creació literària	58	228
Filosofia i ideari	45	325
Folklore	18	114
Història	256	2522
Llengua i literatura	69	659
Total	**816**	**7247**

L'evolució de les diferents matèries és desigual. Mostrem primer un gràfic general de les deu matèries:

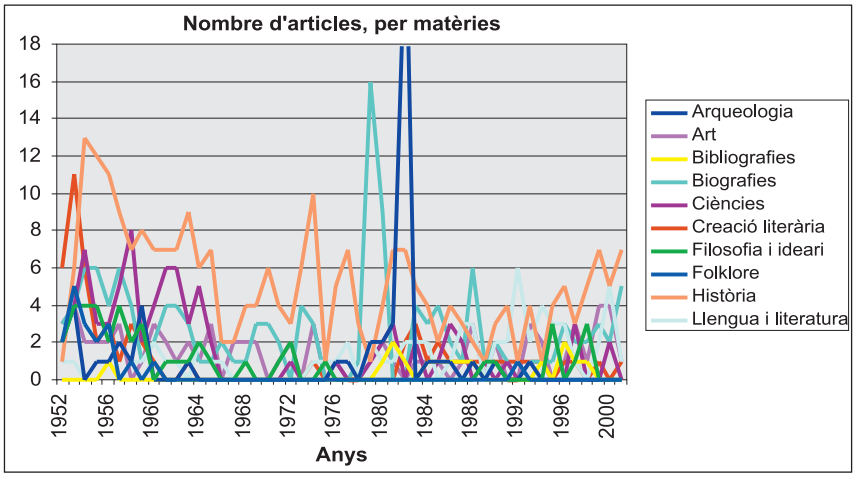

Hem modificat l'escala per obviar el valor de 28 articles d'arqueologia de 1982 (de nou el número 102-104 del centenari del descobriment del Temple Romà). Tot i així, el gràfic és massa confús. Vegem gràfics particulars de cada una de les matèries:

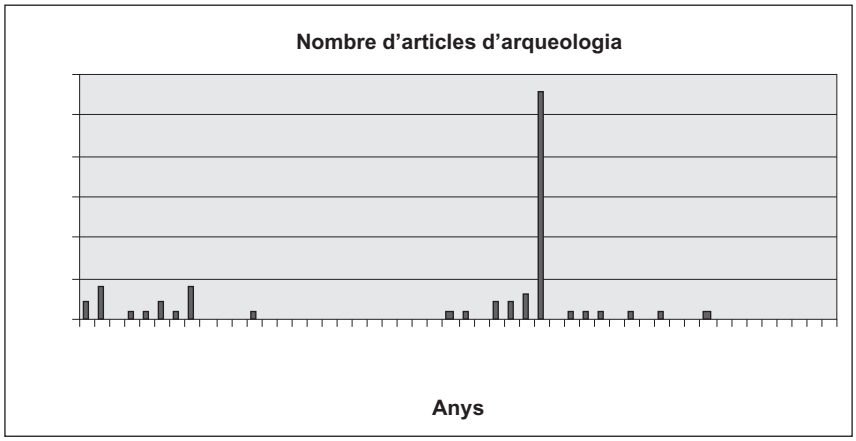

Si obviem la punta de 1982, per la resta la matèria s'ha mantingut en un nivell baix, i nul en els darrers anys, reflectint el fet que aquesta matèria ha passat a utilitzar canals de difusió diferents (revista *Cota Zero*, publicacions corporatives de les institucions que financen les excavacions, etc.).

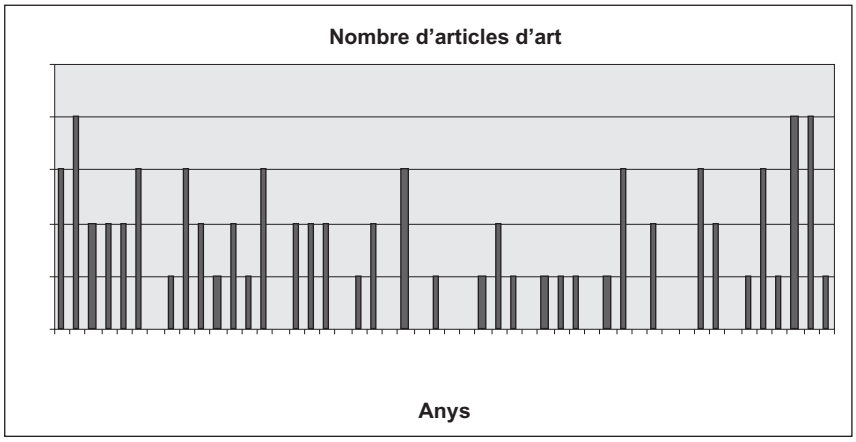

Els articles relacionats amb l'art han sigut bastant habituals al llarg de la història de la revista, i en aquest cas segueix sent un dels mitjans més consolidats de difusió d'estudis artístics o d'història de l'art centrats en la comarca en general.

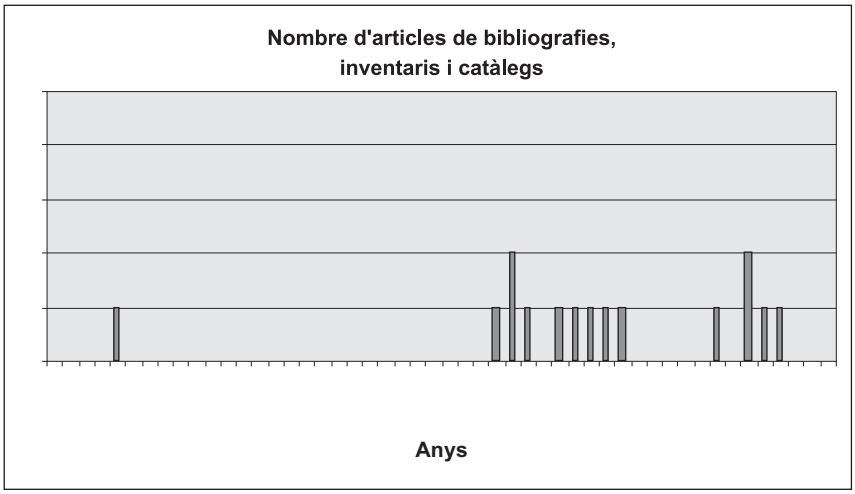

Els articles que de fet són bibliografies o catàlegs són minoritaris, i la temàtica està marcada en bona part per l'edició de catàlegs d'exposicions temporals realitzades al Museu Episcopal de Vic (cinc articles en coautoria M. S. Gros - R. Ordeig entre els anys 1980 i 1986, i un d'Antoni Pladevall i Arumí de 1988).

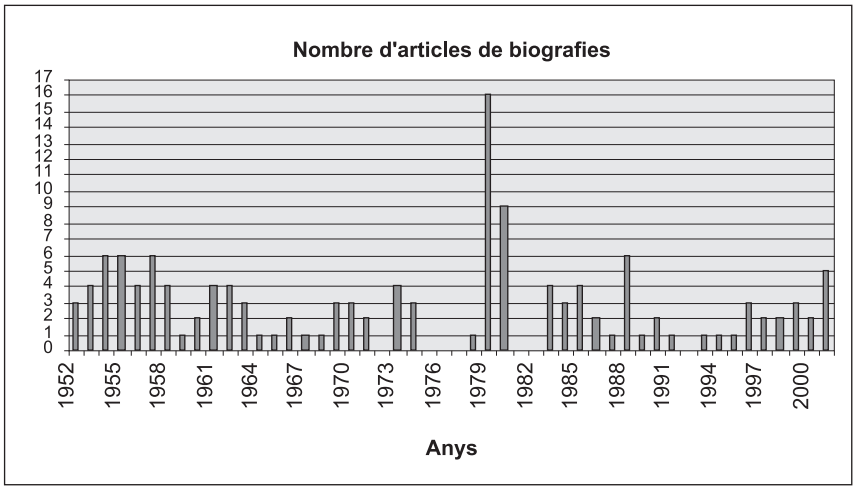

En aquest cas, si bé els estudis de caràcter biogràfic relacionats amb figures contemporànies o històriques de la cultura osonenca han estat més o menys habituals al llarg dels cinquanta anys de la revista i especialment en els primers anys, la punta ve marcada per l'any 1979, amb la publicació de tot un conjunt de semblances biogràfiques del Dr. Eduard Junyent, traspassat l'any anterior.

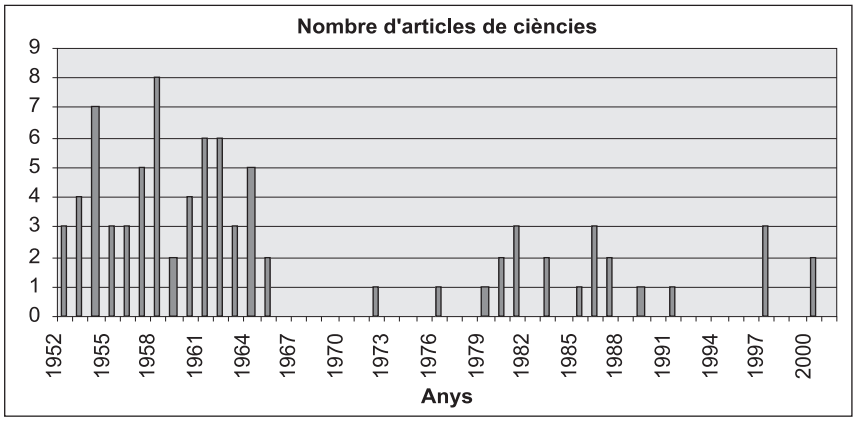

Els articles d'àmbit científic, relativament nombrosos en els primers anys de la revista, han disminuït notablement al llarg dels cinquanta anys de la revista. La profusió d'articles dels primers anys és deguda principalment als articles d'astronomia i meteorologia de Pratdesaba i de Serinanell, i als articles d'entomologia dels naturalistes de Torrellebreta, i també als de geologia i paleontologia de Francesc Farrés. L'evolució general en els àmbits d'estudi científics, però, ha fet que progressivament s'hagin elaborat menys estudis d'aquestes matèries que suposin una especificitat o particularitat comarcal en la matèria i pels quals, per tant, l'*Ausa* sigui el mitjà de difusió més apropiat. Així, en els darrers anys, des del 1997 ençà, els articles d'àmbit científic que s'han publicat són o bé reflexions més o menys teòriques i genèriques d'autors osonencs sobre les ciències,[13] o bé relacionats amb l'ecologia o amb aspectes d'història de la ciència.[14]

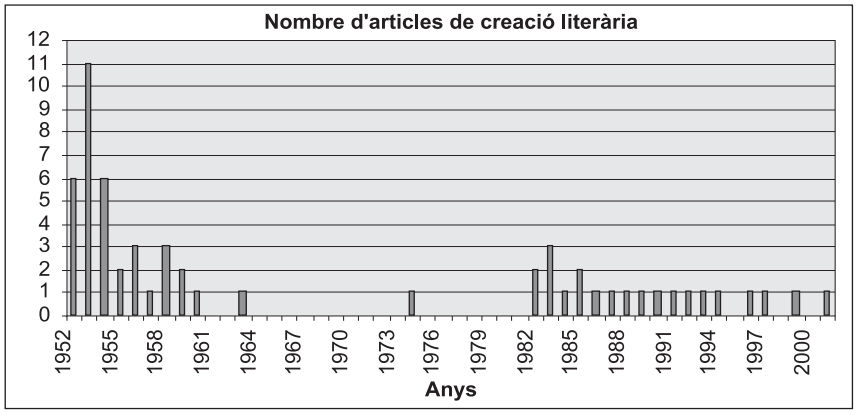

13. Pere PLANESAS, «1870-1967: Noranta-sis anys d'astronomia» (XVII/139, p. 431), Josep M. CASALS, «La base experimental de la física» (XVII/138, p. 261), Manuel SERINANELL, «Llum» (XIX/145, p. 187).

14. Jordi BAUCELLS; Pere VILA, «L'expansió del gavià argentat arriba a la ciutat de Vic» (XVII/138, p. 253) i Miquel YLLA-CATALÀ, «Un receptari del segle XVI, la concòrdia de Barcelona de l'any 1587, a la Biblioteca Episcopal de Vic» (XIX/145, p. 187), respectivament.

Els articles de creació literària de nou eren molt més habituals en els primers anys –recordem que en els primers anys el nombre d'articles és molt més elevat, encara que es tracta d'articles de menor extensió–, mentre que en els darrers anys la creació literària queda recollida en la secció anual que es creà en la revista per a aquesta mena d'articles, secció que, com es veu, ha tingut alguns problemes de continuïtat en els darrers anys.

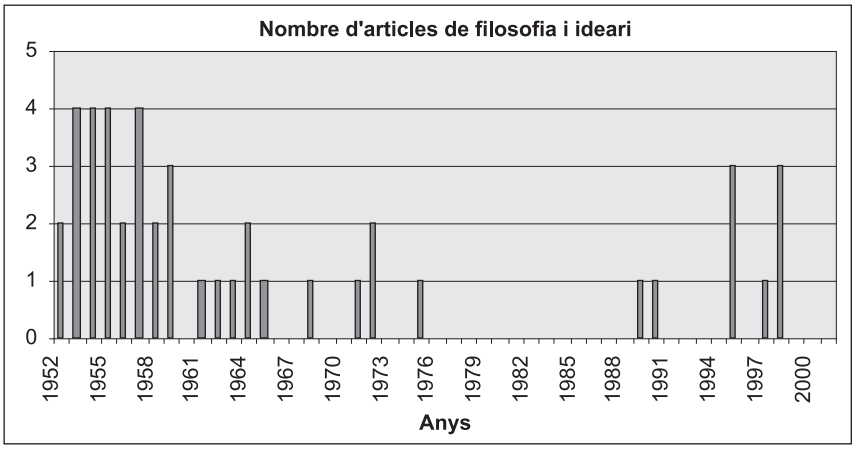

Ja hem fet més amunt les precisions pertinents respecte al concepte de «filosofia i ideari» que utilitzem en aquesta classificació. Aclarit això, un cop més, en la multitud d'articles dels primers anys eren també relativament habituals els articles relacionats amb temes filosòfics o ideològics, mentre que al llarg dels anys han acabat esdevenint esporàdics. Les petites puntes del 1995 i 1998 estan relacionades amb sengles números monogràfics dedicats, respectivament, als 150 anys de la primera edició d'*El Criterio*, del filòsof vigatà Jaume Balmes, i al 400è aniversari de la fundació de la Universitat Literària de Vic i el 250è aniversari de la creació del Seminari de Vic.

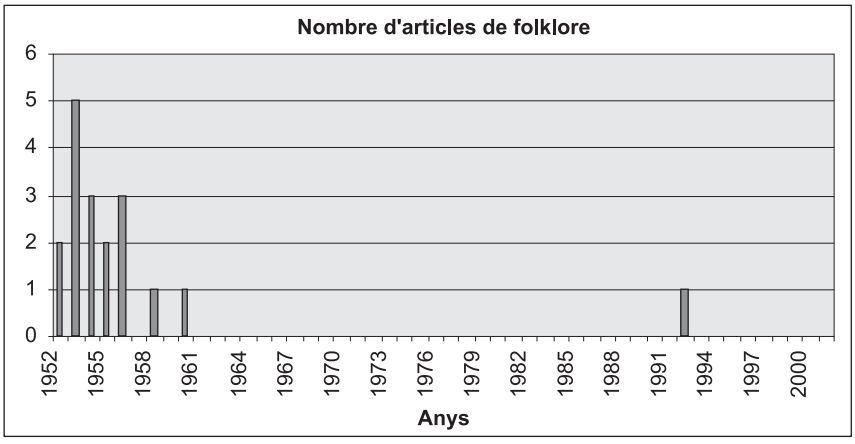

Els primers anys de la revista *Ausa* són una font molt important per a l'estudi del folklore osonenc, sobretot a partir dels articles de Bosch i Jover, i de fet cal pensar que l'àmbit de la cultura popular i el folklore és potser un dels que semblarien més propis i adients per a una revista d'estudis d'àmbit comarcal com és *Ausa*, però es constata clarament que els articles dels primers anys no van tenir continuïtat. De fet, en part es deu simplement a la manca d'estudis en aquest àmbit, i en part també al fet que els pocs reculls o estudis que s'han realitzat han trobat via de difusió pròpia a través de les publicacions del Grup de Recerca Folklòrica d'Osona.

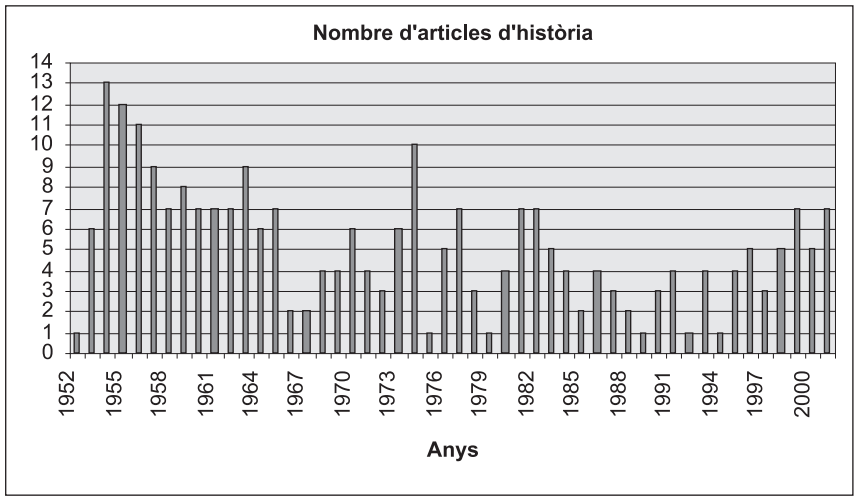

La història ha estat sempre, i ho segueix sent, la temàtica principal de la revista, que ha esdevingut un corpus bibliogràfic imprescindible per a la major part de temes relacionats amb la història, no tan sols comarcal sinó també amb la història de Catalunya. Els 256 articles i les 2.522 pàgines d'estudis històrics centrats en l'àmbit d'actuació del Patronat d'Estudis Osonencs constitueixen un recull difícilment comparable, d'una solvència més que reconeguda, i la revista segueix sent en aquest sentit la principal via de difusió d'aquesta mena d'articles. L'evolució pel que fa al nombre d'articles és enganyosa, ja que com hem anat veient està determinada pel major nombre i menor extensió dels articles dels primers anys.

Com hem vist més amunt, d'aquests 256 articles, 97 són sobre temes històrics relacionats específicament amb la ciutat de Vic, 80 són temes d'història relacionats amb altres localitats de la comarca o amb la comarca en general, i 74 són temes més amplis, d'un abast menys local i que hem tipificat sota l'epígraf d'«història de Catalunya». Els estudis abasten lògicament totes les èpoques i totes les perspectives.

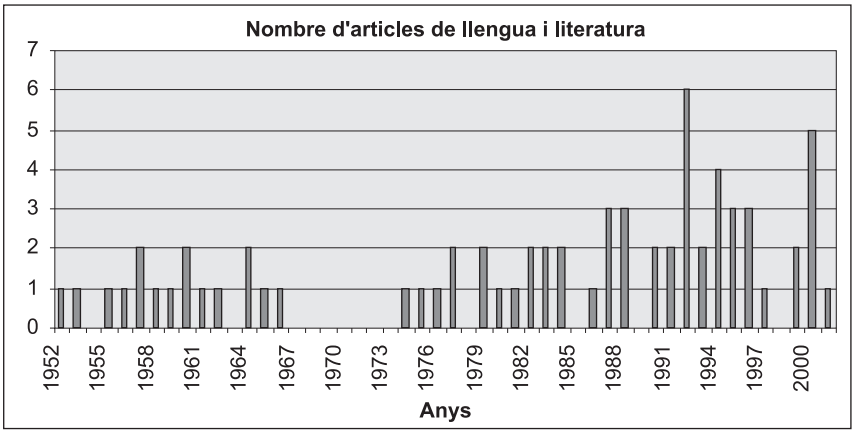

Finalment, pel que fa a estudis específics sobre llengua i literatura és interessant constatar que la tendència és bastant la inversa de la que hem detectat en molts dels altres temes. En els primers anys són proporcionalment escassos els estudis sobre llengua i literatura, mentre que, seguint probablement la tendència general, aquesta mena d'estudis ha anat augmentant en els darrers anys en què hi ha hagut un creixent interès per l'estudi dels autors catalans i osonencs de totes les èpoques, encapçalats, és clar, per Jacint Verdaguer, però amb altres noms com Andreu Febrer, Martí Genís, Carles Riba, Maria Àngels Anglada, el grup de poetes de l'Esbart de Vic... També s'ha donat un increment dels estudis científics sobre aspectes lingüístics de la toponímia o de la parla osonenca relacionats amb l'etimologia, la fonètica, la semàntica...

En resum, per tant, la temàtica de la revista, tot i mantenir la seva diversitat, ha notat l'evolució general dels interessos culturals i científics de la societat, una evolució marcada per una banda per una especialització en els àmbits de les ciències naturals o ciències pures, que fa que els estudis perdin especificitat local o comarcal i esdevinguin per tant poc adequats per a revistes d'un àmbit com *Ausa*, i per altra banda, en l'àmbit dels estudis més humanístics, una davallada d'estudis en els àmbits de la filosofia, en el folklore i fins i tot en els de creació literària, però un creixement d'àmbits com són els estudis de literatura i lingüística i una clara consolidació dels estudis d'àmbit artístic i dels estudis històrics.

7. La llengua. Memòria d'una normalització

Un aspecte que resulta interessant analitzar, en funció precisament del període històric que abasta la revista *Ausa* en els seus cinquanta anys, és el de la llengua, de l'idioma de publicació. Si bé resulta absolutament clar que totes les personalitats que van intervenir en la fundació del Patronat com també totes les persones que han format part de les successives juntes eren personalitats procedents d'un àmbit estrictament i exclusivament catalanoparlant, la situació històrica i la legislació vigent en l'època en què es va començar a publicar la revista van condicionar absolutament la llengua de difusió, fins al punt que fins i tot ja avançats els anys cinquanta s'hagué de rebre alguna advertència quan es reeixí a publicar algun article en català més enllà dels articles o documents de creació

literària que per la seva pròpia naturalesa no es podien publicar d'altra forma que en català. Tanmateix, com veurem, l'actuació del Patronat va ser pragmàtica però també bel·ligerant, en el sentit que des del principi es va aconseguir anar publicant articles en català, per bé que fossin dels que es devien considerar, per les instàncies superiors, de temàtica menor.

Vegem en primer lloc les grans xifres. En aquest cas tornem a treballar amb la totalitat d'unitats de contingut de la revista, ja que també incloem en l'anàlisi les unitats o seccions institucionals.

La llengua emprada en el total de 1.050 unitats de contingut al llarg dels cinquanta anys de la revista és la següent:

llengua	nombre
català	662
castellà	384
francès	2
català i castellà	1
italià	1
Total	**1.050**

La «unitat» en castellà i català és de fet una unitat «institucional»; es tracta de la bibliografia de 1971, una bibliografia comentada en què coexisteixen comentaris en català i comentaris en castellà.

Fem-ne la representació gràfica:

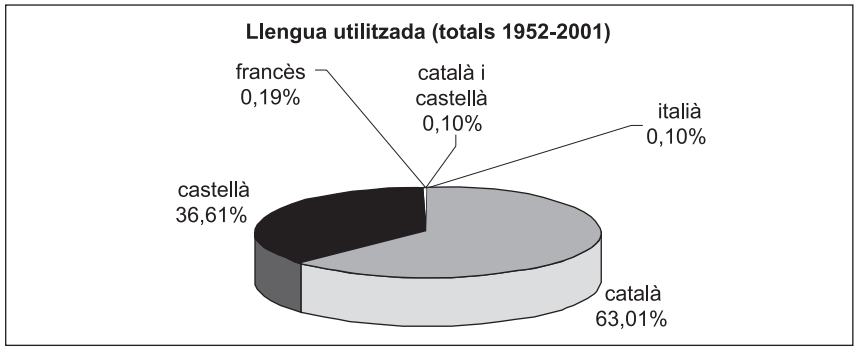

Realment, l'italià, amb un únic article publicat el 1993,[15] i el francès, amb dos articles els anys 1981 i 1990,[16] són merament testimonials i evidentment l'interès

15. Renato PARENTE, «Alla ricerca di Andreu Febrer. Un romanzo di Maria Àngels Anglada» (XV/131, p. 303).

16. John C. SHIDELER, «Les tactiques politiques des Montcada, seigneurs de Vic du début du XIIIè siècle» (IX/99, p. 329) i Robert H. BAUTIER, «Un nouvel ensemble documentaire pour l'histoire des pestes du XIVe siècle: l'exemple de la ville de Vic en Catalogne» (XIV/124, p. 31).

està en la correlació entre el castellà i el català. Vegem l'evolució del nombre d'articles en una i altra llengua al llarg dels cinquanta anys:

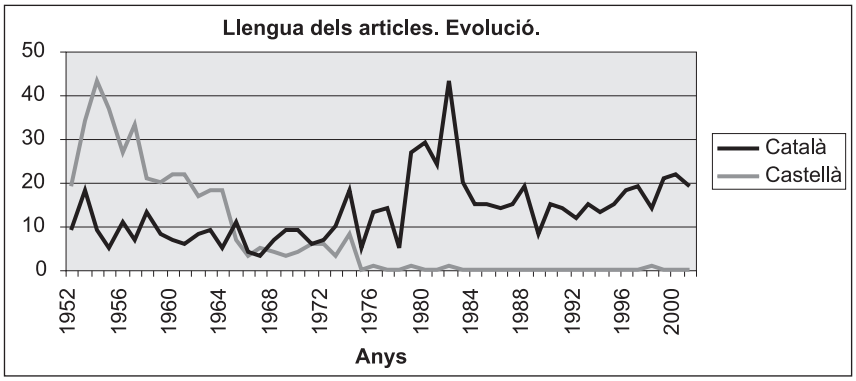

Alguns elements interessants: per una banda, malgrat la preponderància inicial del castellà, des del primer número hi ha una proporció significativa d'aportacions en català; per altra banda, si bé fins als anys setanta el nombre d'articles en català es manté aproximadament estable, els articles en castellà disminueixen. En certa manera, la reducció d'articles que hem vist més amunt que es dóna es concreta, encara que no hi tingui una relació directa, amb la reducció d'articles en castellà. La reducció d'articles en castellà comença de fet ja el 1954, any en què s'assoleix la punta de 43 articles en castellà. A partir d'aquí el nombre va baixant, amb alguna lleu oscil·lació. El primer any en què no hi ha cap article en castellà és el 1975, i a partir d'aquest any només hi ha un únic article en castellà els anys 1976, 1979, 1982 i 1998. Evidentment, en aquests darrers casos la utilització del castellà ja no deriva de cap circumstància política, sinó de la condició de l'autor. En concret els darrers quatre articles publicats en castellà són els següents:

volum/ núm.	any	pàgina	autor	títol	matèria
8/84	1976	102	Benito Martínez, Santiago	Supervisión por computador de estados y magnitudes analógicas en una subestación transformadora de energía eléctrica	Ciències - informàtica
8/89-90	1979	329	Huntingfort Antigas, Elisabet - Molas Font, Maria Dolors	Excavaciones en el yacimiento ibero-romano de «la Caseta» (Manlleu - Barcelona)	Arqueologia
10/102-104	1982	239	Gracia Alonso, Francisco	Un tipo diferencial de fíbulas de la Tène: fíbulas de pie peraltado en «S»	Arqueologia
18/140-141	1998	31	Mateos, Fernando	«La Sociedad»	Filosofia i ideari

Tanmateix un aspecte que no es pot obviar és quina mena d'articles són els que es publiquen en català en les primeres èpoques de la revista. Dels 9 articles en català de l'any 1952, 6 són de creació literària, 2 són de folklore i l'altre és de literatura, relacionat amb Verdaguer. Aquí rau la clau: s'editaven en català matèries molt específiques. Vegem-ho en dos gràfics:

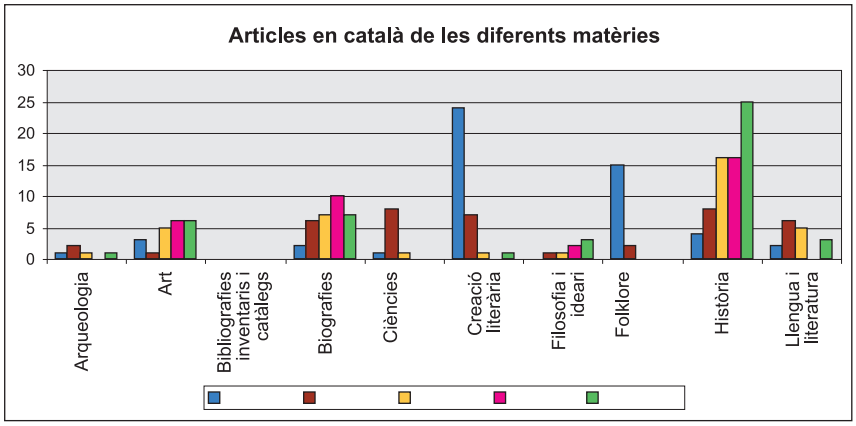

Com es veu, temàtiques com art, biografies, filosofia i sobretot història tenen un increment progressiu d'articles en català, amb una presència ben testimonial en els primers anys, fins que aquesta esdevé realment la llengua habitual d'aquestes matèries; mentre que en disciplines com creació literària i folklore la dinàmica és a la inversa. Evidentment, el fet que disminueixin els articles en català en aquestes temàtiques no vol dir que se substitueixin per articles en castellà, sinó que realment deixen de treballar-se. En certa manera fan una funció gairebé reivindicativa i de fet sembla que es publiquin treballs d'aquestes matèries pel fet que es podien publicar en català, i realment, tot i que segur que no és l'únic factor, en perdre aquest paper de certa bel·ligerància deixen de conrear-se.

Vegem les mateixes dades presentades d'una altra manera:

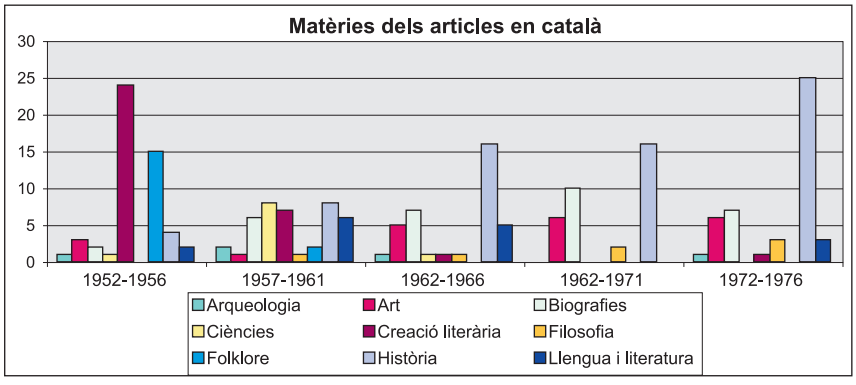

En els primers cinc anys els articles en català són en la pràctica totalitat de creació literària i de folklore. En el segon quinquenni de la revista la proporció es regularitza una mica i guanyen pes proporcional les biografies, les ciències, la història i la llengua i literatura. En el tercer tall, amb un nombre total baix d'articles, els articles en català són majoritàriament d'història, amb una part important d'art i biografies. També en el quart tall la part principal és la d'història, biografies i art, i ara fins i tot els articles d'ideari i filosofia ja es fan en català, i en el darrer tall que hem fet la consolidació és encara més clara.

Si aquestes són les dades pel que fa al conjunt d'articles o unitats de contingut, resulta interessant veure quina ha estat l'evolució de l'ús del català pel que fa als articles «institucionals», a aquelles seccions o informacions generades institucionalment des del Patronat, i també quina ha estat l'evolució pel que fa als autors que en certa manera, per l'amplitud cronològica de la seva col·laboració, van viure, i de fet van promoure, en el seu moment la transició del castellà al català. Analitzem, doncs, quina ha sigut l'evolució del castellà al català com a llengua «oficial» de comunicació del Patronat, i com a llengua de fet de difusió científica i cultural.

7.1. Evolució en la llengua «oficial» del Patronat

Pel que fa a les unitats de contingut institucionals, és a dir, als articles o seccions institucionals (bibliografia, cròniques anuals, memòries, llistes de socis i altres informacions, com poden ser informacions sobre beques, sobre seccions noves, sobre estatuts...), lògicament les llengües emprades són només el castellà i el català. Del total de 242 unitats de contingut institucionals, 135 són en castellà i 106 en català (la restant és, com hem esmentat més amunt, la bibliografia de 1971 en què part dels comentaris són en català i part en castellà). El gràfic cronològic de la llengua emprada en aquestes unitats institucionals és poc menys que demolidor:

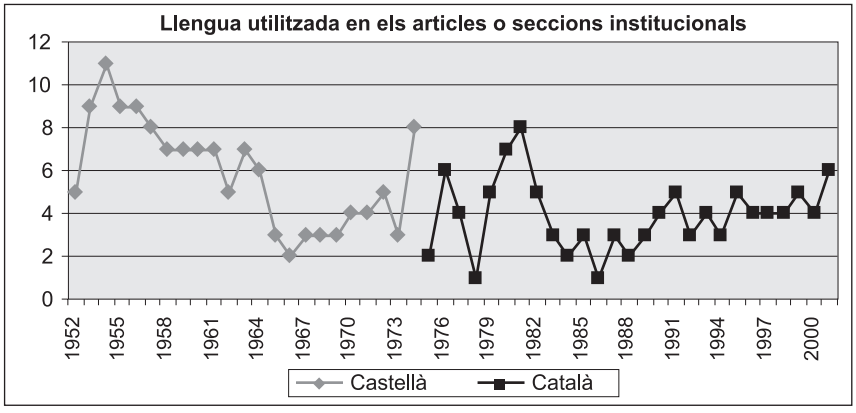

Com es veu, la llengua que utilitza el Patronat i la revista en les seves seccions institucionals és exclusivament el castellà fins al 1974 inclòs, i passa a ser exclusivament el català a partir de 1975, any al qual com hem dit més amunt hi ha formalment atribuït un sol número, el 81, que inicia el volum VIII. El número 81 de 1975 és per tant el primer número íntegrament en català.

Com a aspecte relacionat amb la llengua cal fer notar que en els articles encapçalats pel nom de la pròpia entitat, aquesta el 1975 passa d'anomenar-se Patronato de Estudios Ausonenses a dir-se Patronat d'Estudis Ausonencs. De fet, aquesta denominació catalana s'havia utilitzat en els llibres publicats pel Patronat ja des de 1962.[17] La utilització arcaïtzant del mot «ausonencs» es manté en la revista *Ausa* fins al 1977 (VIII/85, p. 174), però en el número següent, del mateix any 1977 (VIII/86, p. 215) s'utilitza ja la forma normalitzada de Patronat d'Estudis Osonencs –en les monografies es manté l'anagrama amb la paraula Ausonencs fins al 1989. Tot i així, aquesta normalització *de facto* en la revista no passà a ser una normalització *de iure* fins anys més tard, ja que la denominació oficial seguí sent la de «Patronat d'Estudis Ausonencs» fins que es canvià ja el 1990 arran d'un informe del Consell d'Estudis de la pròpia entitat (XIV/125, p. 211). Aquesta denominació quedà ratificada en els estatuts que s'aprovaren l'11 de gener de 1991 (XIV/126, p. 287).

7.2. Evolució de la llengua d'ús en alguns dels autors

Tot i que no deixa de ser una simplificació, resulta interessant també fer un seguiment de la llengua emprada per alguns dels autors, en concret, lògicament, pels autors amb un nombre important d'articles i que pels anys en què els han publicat abasten també el període de canvi de llengua i que, de fet, són els que fan i promouen en bona part aquest canvi d'un idioma a l'altre. No cal, per tant, considerar els autors que han començat a publicar en els anys setanta o vuitanta.

Resulta innecessari dir que, com hem vist abans, l'ús d'una o altra llengua venia bastant condicionat per la temàtica tractada, i és per això que els gràfics que presentem a continuació pretenen ser només, i precisament, una constatació d'això.

El primer cas que analitzem, és clar, és el dels articles publicats pel Dr. Eduard Junyent:

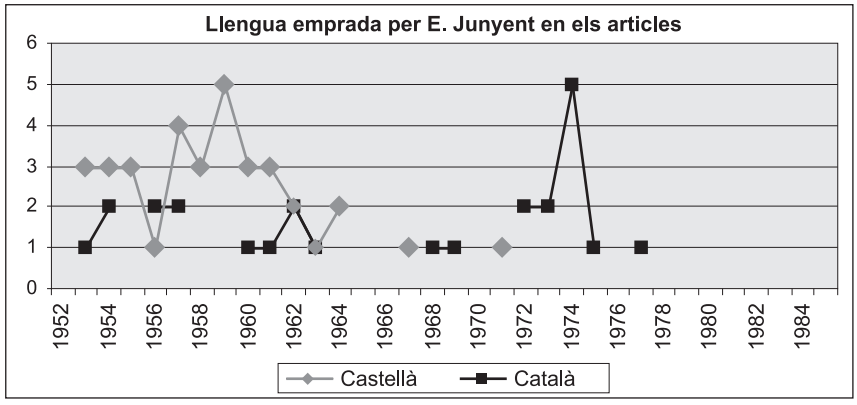

17. Vegeu «Conveniència de canviar *Ausonencs* per *Osonencs* en el nom del Patronat», *Ausa* [Vic], XIV/125, p. 211.

Com es veu, si bé en els primers anys publica els articles majoritàriament en castellà, des del mateix 1953 en publica ja també en català (el 1953 en publicà en les dues llengües). El primer article que publicà en català fou «Folklore: la festa de corpus». Com es veu, el folklore era una de les matèries en què es podia escriure en català i conrear-la esdevenia, per això, quasi una forma de resistència. El darrer article que va escriure en castellà, l'any 1971 i per tant abans que el Patronat deixés de fer-lo servir com a idioma «institucional», és «El obispo Veyan y la ocupación francesa de Vich en 1809» (VI/68, p. 265).

El segon autor de referència obligada pel nombre de col·laboracions i els anys al llarg dels quals es donen, és Mn. Antoni Pladevall i Font:

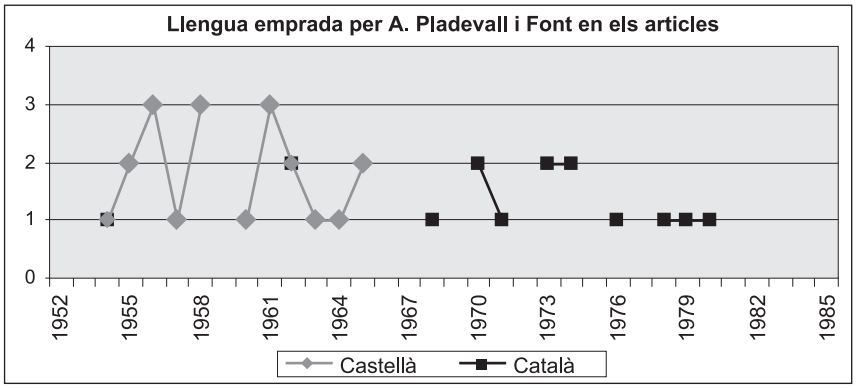

De nou ens trobem que malgrat que en els primers anys les col·laboracions són molt majoritàriament en castellà, el mateix primer any en què publica articles a *Ausa* en publica un en català i un en castellà. El primer article en català és, com quasi no podia ser d'altre, l'article titulat «Parròquia de Sant Genís de Taradell» (I/8, p. 346), el primer article d'història que es publicà en català a la revista, mentre que ja no hi escriu cap més article en castellà després de l'article titulat «Estado de la fabricación de la lana en la comarca de Vich en los años 1764 y 1765», publicat el 1965 (V/53, p. 249).

Un altre cas interessant és el d'Arcadi Garcia:

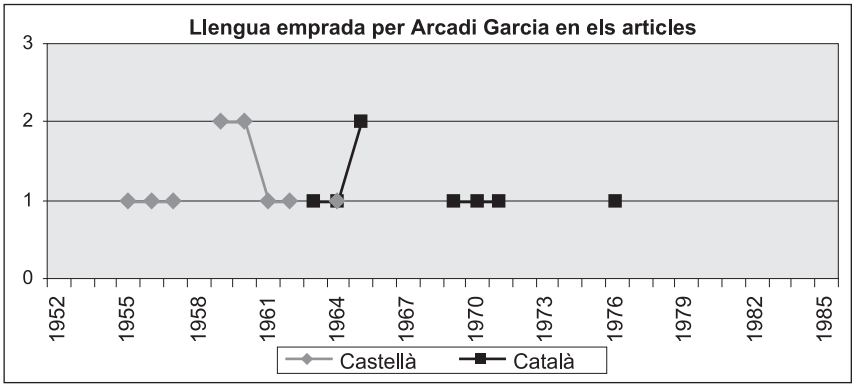

El nombre d'articles ja és molt significativament menor, però la dilatada col·laboració en la revista el fa un altre dels casos il·lustratius. En aquest cas la transició es dóna entre 1963, quan publica el primer article en català, «Contractes comercials vigatans de principis del segle XIII» (IV/43, p. 321), i 1964, quan publica, junt amb un altre article en català, el darrer article en castellà, «El contrato de "dita" y la letra de cambio» (V/49, p. 81). Els articles d'Arcadi Garcia són tots d'història.

Per acabar, esmentarem tres casos extrems determinats en gran manera per les matèries que tractaven els dos respectius autors. Es tracta dels casos de Miquel S. Salarich, Josep Pratdesaba i de Miquel Bosch i Jover. Tots tres formen part essencialment de l'etapa anterior al canvi general de llengua, però el fet que un tractés aspectes majoritàriament relacionats amb la creació literària i la literatura, el segon, temes relacionats amb les ciències, i el tercer, amb el folklore, és el factor principal que explica el comportament radicalment dispar:

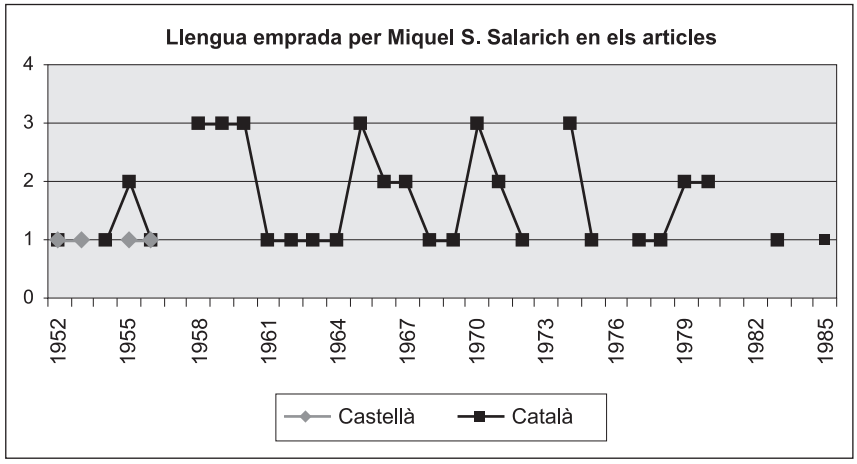

El Dr. Salarich en el primer any de la revista hi publica ja en els dos idiomes, però en una data tan reculada com el 1956 deixa ja de publicar en castellà. El primer article en català, de creació literària, és un poema dedicat a la plaça Major de Vic, en el primer número de la revista (I/1, p. 32). El darrer article en castellà és, en el número 15 de la revista, un article biogràfic, «El Dr. D. Cándido Bayés y Coch» (II/15, p. 218).

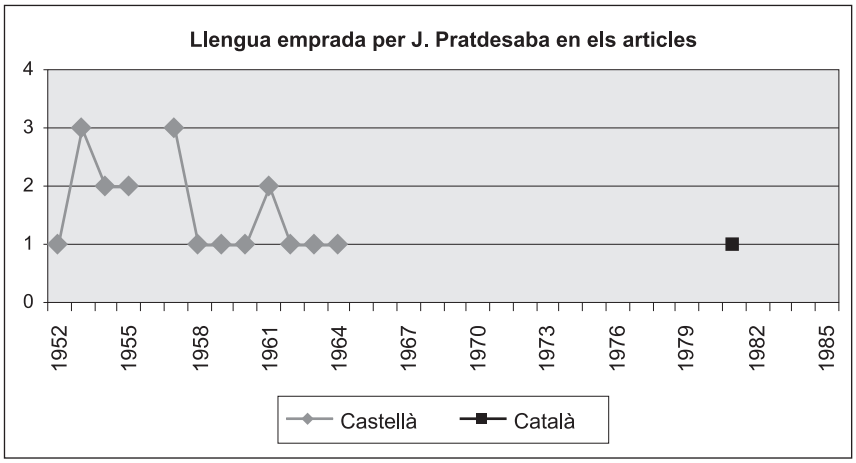

Pel que fa a Pratdesaba, home d'astronomia, ciència i pensament, aquesta temàtica i el fet que les seves col·laboracions pràcticament desapareguin a mitjans dels anys seixanta fan que no arribés a fer el pas al català. Que la matèria n'és un factor determinant ho reflecteix el fet que l'article seu que de forma pòstuma es publicà el 1981, poc després de la seva mort, és una petita obra de creació literària escrita tant endarrere com el 1945 i ja en català: «Els dos observatoris: diàleg» (IX/100, p. 437).

Per acabar, el cas oposat de Bosch i Jover:

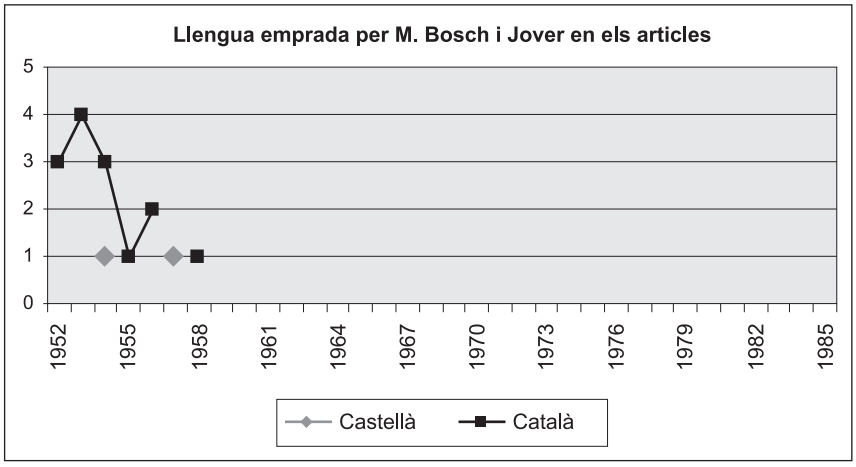

Els seus articles són quasi tots de folklore o de creació. Aquestes són les matèries que des del principi es van poder publicar directament en català. Els dos únics articles que publicà en castellà són els dos únics articles que publicà de temàtica biogràfica: «Don Manuel Bosch, de Taradell, y su colección de prehistoria americana» (I/8 p. 364) i «Antonio Vilarrubia y Garet» (II/20, p. 465).

8. Conclusió

Fins aquí aquest estudi bibliomètric sobre tot el que són els cinquanta anys de la revista *Ausa*. Malgrat la fredor dels estudis analítics i estadístics, evidentment el que reflecteixen les xifres i hem anat veient és pràcticament la història de la revista, del Patronat d'Estudis Osonencs, i també de la societat osonenca en general i de la ciència i la cultura osonenques en particular. Més enllà dels milers de pàgines, dels centenars d'articles, de les desenes de números, hi ha tot un corpus d'estudis i d'aportacions que configuren una font bibliogràfica de primer ordre. En aquests estudis i en aquestes aportacions, a través de l'anàlisi estadística de les seves dimensions, de la seva temàtica, dels seus autors, de la llengua en què són publicats, i de l'evolució de tots aquests aspectes, queden fidelment reflectits cinquanta anys d'una entitat i també d'una societat i d'una comunitat. Queda fidelment reflectida la història i l'evolució política, cultural, i fins i tot socioeconòmica de la societat osonenca dels darrers cinquanta anys. De tot això, la revista *Ausa* en constitueix, ara, un testimoni històric de magnitud incomparable.

AUSA · XX · 150 (2002) © Patronat d'Estudis Osonencs

Segona part

MISCEL·LANIA